SZÁZADVÉG
Gazdaságkutató Zrt.

A HAZAI VÍZIKÖZMŰ-SZOLGÁLTATÁS AKTUÁLIS HELYZETE

Tények, problémák, megoldási javaslatok

Fenntartható lesz-e az ellátásbiztonság a jövőben?

2018. július

© Századvég Gazdaságkutató Zrt.

A tanulmány elkészítéséhez nyújtott segítségükért külön köszönetet szeretnénk mondani Nagy Editnek a Magyar Víziközmű Szövetség főtitkárának, Csapó Sándornak a Mezőföldvíz Kft. ügyvezető igazgatójának, illetve Patkó Gergelynek a Magyar Víziközmű Szövetség munkatársának.

Tartalomjegyzék

Tartalomjegyzék 1
1 Vezetői összefoglaló 1
1.1 Foglalkoztatási helyzet 1
1.2 Átlagbérek alakulása 2
1.3 A víziközmű-rendszerek állapota 2
1.4 Az ágazat finanszírozására gyakorolt hatások 3
1.5 Önfenntartó működéshez szükséges források 3
1.6 Megoldási javaslatok 4
1.6.1 Közművezeték adó eltörlése a víziközmű ágazatban 4
1.6.2 Az ivóvízellátás és szennyvízelvezetés, -tisztítás tevékenységek áfakulcsának 18 százalékra való csökkentése a végfelhasználói (lakossági) ár változatlansága mellett 5
2 A víziközmű ágazat bemutatása 6
2.1 A víziközmű-rendszerek állapota 6
2.2 Beruházások, fejlesztések 8
2.3 Víziközmű-szolgáltatók adottságai 8
2.3.1 Az ivóvíz ellátórendszer típusa, felhasználók eloszlása 9
2.3.2 Szolgáltatási terület földrajzi adottságai 10
2.3.3 Bevételeket meghatározó adottságok („örökség”) 10
3 A víziközmű ágazat gazdasági mutatói 12
3.1 Díjbefagyasztás 12
3.2 Bevételek, költségek, ráfordítások 14
4 A víziközmű ágazat finanszírozását befolyásoló hatások 17
4.1 Rezsicsökkentés 17
4.2 Közművezeték adó hatása 17
4.2.1 A közművezeték adó hatása az egyes víziközmű vállalatokra 17
4.3 Foglalkoztatási helyzet, bérnyomás 19
4.4 Összegzés 21
5 Megoldási javaslatok 24
5.1 Közműadó eltörlése 24

5.2 Az ÁFA 18 százalékra való csökkentése a víziközmű szektorban a végfelhasználói árak változatlansága esetén 25

5.3 Összegzés 25

6 Mellékletek 28

6.1 Kritikus havária helyzetek 29

6.2 A közműadó csökkentéséhez kapcsolódó jogszabály-módosító tervezet 38

6.3 Ivóvíz-szolgáltatói térkép – 2018. 01. 01 40

6.4 Csatorna-szolgáltatói térkép – 2018. 01. 01 41

6.5 *Mindenkit egyenlő eséllyel látunk el ivóvízzel?* c. MaVíz tanulmány részlete a megfizethetőségi határról 42

1 Vezetői összefoglaló

Jelen tanulmányunkban a 2016-ban készített *„Intézkedési Terv - A Kvassay Jenő Terv víziközmű ágazatot érintő javaslataihoz kapcsolódó feladatokról”* című tanulmány frissítését és aktualizálását végeztük el az elmúlt két év gazdálkodási és műszaki jellegű folyamatainak figyelembe vételével, mely során a hazai víziközmű ágazat újabb, és még aktuálisabb problémái kerültek feltárásra, illetve azonosításra.

1.1 Foglalkoztatási helyzet

Az elmúlt évek legnagyobb, egyre fokozódó és megoldhatatlannak tűnő problémája az ágazatnak a munkaerőhiány, amelyet a jelenlegi bérhelyzet okoz (lásd következő pont). Az ágazat munkavállalóinak átlagéletkora folyamatosan emelkedik, nem megoldott a nyugdíj előtt álló dolgozók pótlása. **Amennyiben folytatódik a jelenlegi tendencia, akkor 10 éven belül nyugdíjba vonulók miatt a munkaerő-állomány negyede, azaz közel 5 150 munkavállaló fog hiányozni az ágazatból.**

1. ÁBRA MUNKAERŐ-ÁLLOMÁNY KOR SZERINTI VÁRHATÓ ALAKULÁSA

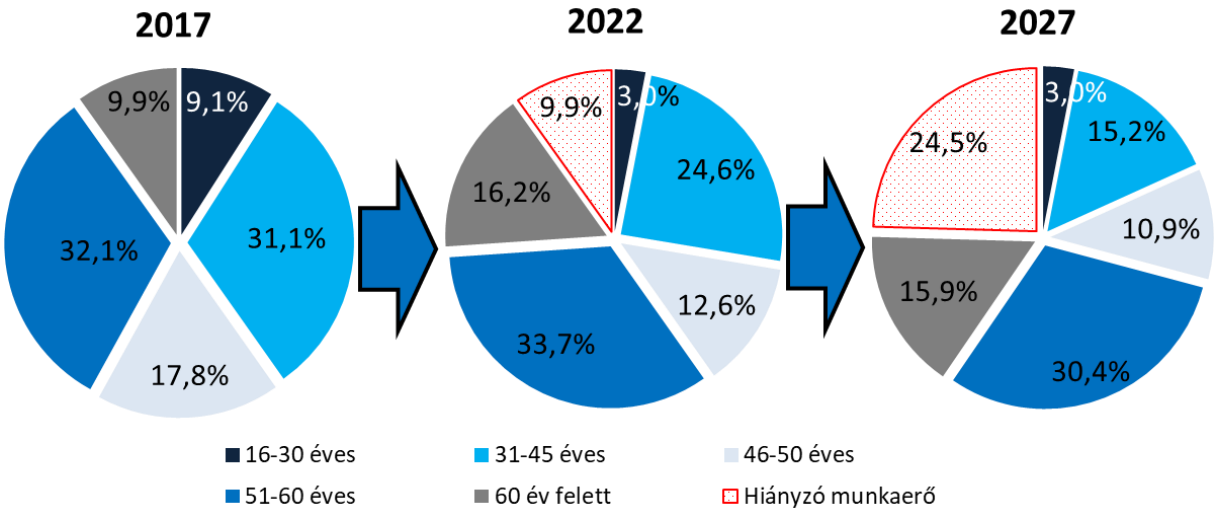

Forrás: MaViz

A kialakult helyzetet fokozza, hogy az ágazati feladatok ellátásához megfelelő szaktudásra van szükség, amit nem lehet szakképzetlen munkát keresővel elvégeztetni. Ha szaktudással nem rendelkező új munkatársat vesznek fel a víziközmű engedélyesek, fél-egy évig tart a betanítás. Hangsúlyozni kell, hogy az ország vízellátásának biztonsága kitett a megfelelő tudás birtokában levő alkalmazottak hiányának.

1.2 Átlagbérek alakulása

A kialakult foglalkoztatási helyzet oka, hogy a víziközmű ágazat által nyújtott átlagbér növekedésének üteme elmaradt az ipari és a nemzetgazdasági átlagbérek emelkedésének mértékétől.

2. ÁBRA AZ ÁTLAGBÉREK ALAKULÁSA (2012-2017 ÉV)

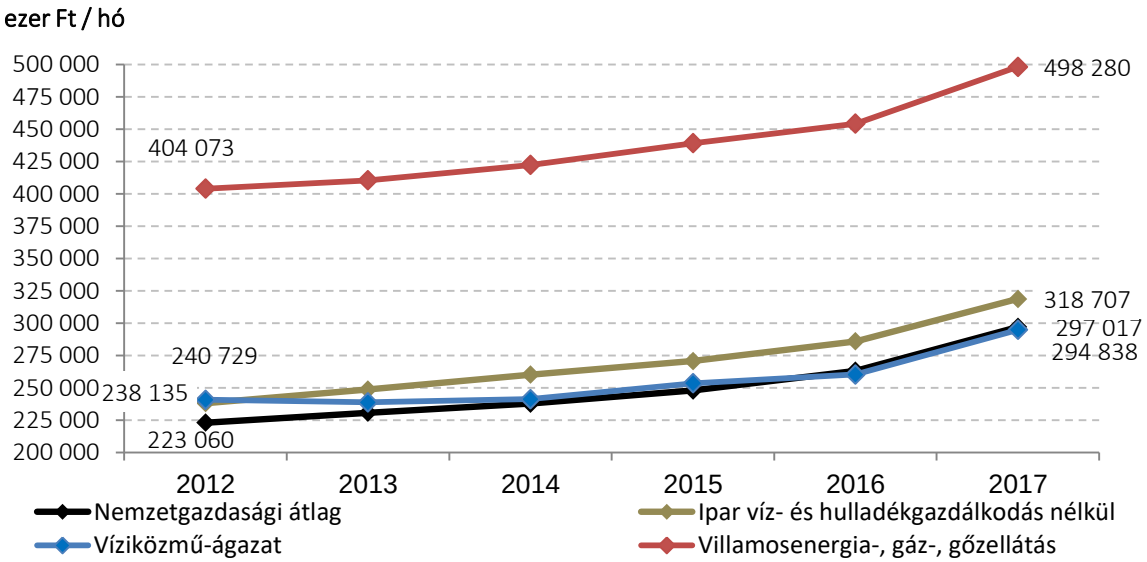

Forrás: MaViz

Míg 2012-ben a víziközmű ágazatban dolgozók átlagbére +1,1 százalékkal haladta meg az ipari átlagot, addig az elmaradt bérfejlesztés eredményeképp 2017. évben már -7,5 százalékkal maradt el attól. A víziközmű ágazat dolgozói a nemzetgazdasági átlaghoz viszonyítva is -8,7 százalékos visszaesést viseltek el az elmúlt 5 év alatt.

Az energiaszolgáltatóknál kimutatott átlagbér több mint 200 000 Ft/hó-val haladja meg víziközmű ágazatét. Ez olyan mértékű elszívó hatást okoz, amellyel szemben az ágazat tehetetlen.

1.3 A víziközmű-rendszerek állapota

A rekonstrukciók elmaradása miatt a tervezett életkort (30-50 év) az egész ivóvíz-hálózat 45 százaléka meghaladta, emiatt a bejelentett hibák száma több mint a kétszeresére emelkedett az elmúlt 10 évben az ivóvízhálózatra vonatkozóan. Bár a szennyvízhálózat kedvezőbb állapotban van, azonban ezen a területen is a bejelentett meghibásodások száma 41 százalékkal emelkedett 2012-2017 között. A pótlás-felújítási beruházások elmaradása miatt gyorsul a műszaki elavulás és csökken az üzembiztonság, amely már veszélyezteti a szolgáltatás színvonalának megőrzését.

1.4 Az ágazat finanszírozására gyakorolt hatások

A lakossági terhek mérséklését célzó rezsicsökkentés 2017-ben 20,4 Mrd Ft-os bevételkiesést jelentett a víziközmű ágazat számára. A 2013-ban bevezetett rezsicsökkentés súlyos terheket ró a víziközmű-szolgáltatókra, ami miatt a költségmegtérülés elve nem valósul meg az ágazatban.

További problémát jelent a közműadó, melynek mértéke 2017-ben 14,1 Mrd Ft volt. A közműadó rendkívül aránytalan mértékben érinti az egyes víziközmű-szolgáltatókat: míg a jellemzően nagyvárosi területen működő, egységnyi vezetékhosszon több fogyasztót kiszolgáló szolgáltatók terhei árbevétel arányosan alacsonyabbak, addig, az egyébként is gazdasági nehézségekkel küzdő, jellemzően állami vagy települési önkormányzati tulajdonban lévő, kistelepüléseket, ritkábban lakott területeket ellátó társaságokat nagyobb mértékben sújtja a közműadó.

2017-ben további kiadási tételt jelentett a minimálbér emelkedése, mellyel együtt a víziközmű ágazat plusz terhei elérték az évi 36 Mrd Ft-ot a mindössze 250 Mrd Ft-os évi bevétel mellett**.** Ez olyan forráskivonást jelent az ágazat számára, mely súlyosan veszélyezteti a víziközmű vállalatok működésének fenntartását. **A 2013-2017 közötti intézkedések kumulált összege az árbevétel átlagához képest 63,1 százalék volt, mely 2018-ig előreláthatólag 80,5 százalékra nő.** Ez gyakorlatilag azt jelenti, hogy egy év teljes árbevételének a 4/5 részéről volt kénytelen lemondani az ágazat az utóbbi 6 évben.

1.5 Önfenntartó működéshez szükséges források

A víziközmű ágazat 2017-ben +10,4 Mrd Ft-os üzemi eredményt ért el az alaptevékenységre vonatkoztatva, ez azonban nagyon félrevezető, két szempontból is.

Egyrészt, ha a két fővárosi társaság adatai nélkül tekintünk az ágazatra, valósabb országos képet kapunk a szektor állapotáról.

Másrészt, amennyiben a központi támogatásokat és az egyszeri torzító tételeket kiszűrjük, valamint, ha az elmaradt bérfelzárkóztatás miatt pótlandó összeggel is korrigáljuk az üzemi eredményt, már -36,7 Mrd Ft-os hiány mutatkozik az egész ágazatban.

Kiemelendő, hogy központi támogatások rendkívül egyenlőtlen mértékben vannak elosztva az állami és az önkormányzati tulajdonú társaságok között, emiatt az önkormányzati tulajdonú társaságok hátrányt szenvednek.

3. ÁBRA VÍZIKÖZMŰ ÁGAZAT ÖNFENNTARTÓ MŰKÖDÉSÉHEZ SZÜKSÉGES FORRÁSOK

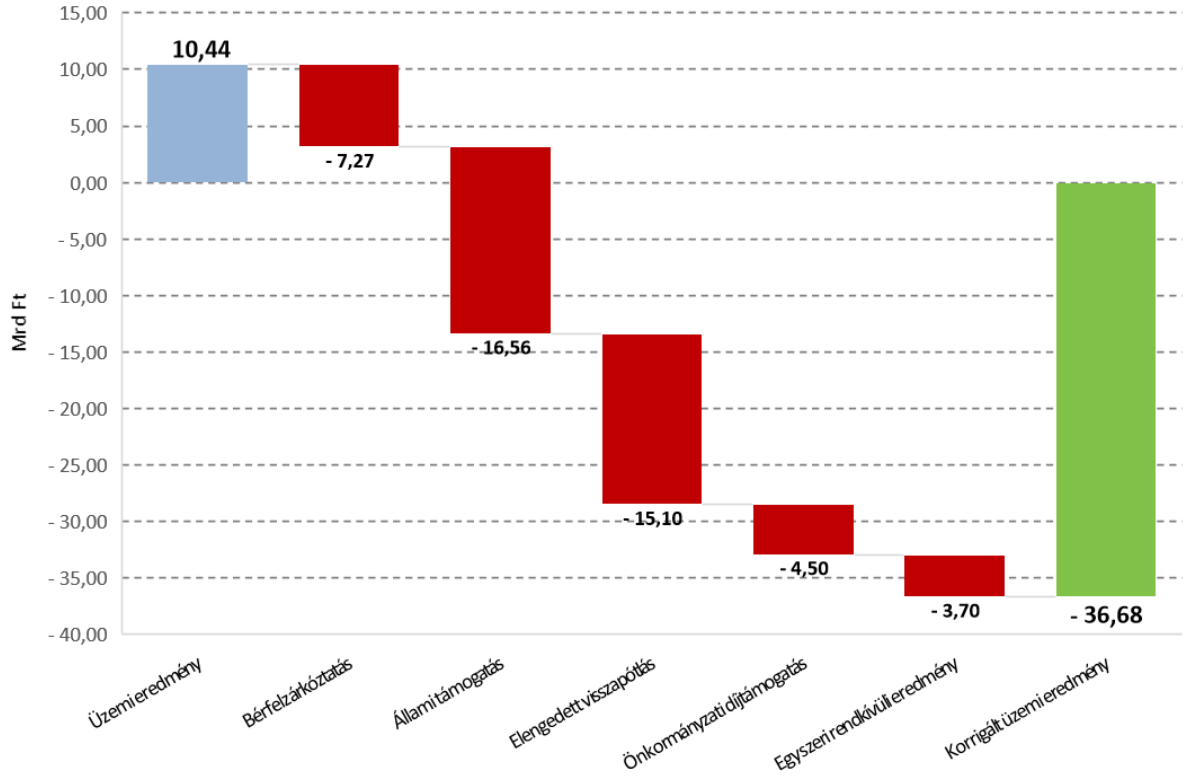

Forrás: MaViz, Századvég-szerkesztés

1.6 Megoldási javaslatok

A 2016-os tanulmányunkban megfogalmazott megoldási javaslatainkkal továbbra is egyetértve az alábbi intézkedéseket tartjuk szükségesnek a víziközmű ágazatban, hogy az ágazat önfenntartó működése helyreállítható legyen:

1.6.1 Közművezeték adó eltörlése a víziközmű ágazatban

A közműadó eltörlése elősegítené a méltányosabb közteherviselést és a leghátrányosabb helyzetű szolgáltatók pénzügyi nehézségeinek enyhítését eredményezné, emiatt csökkenne a szolgáltatók közötti, adottságukból adódó egyenlőtlenségek mértéke. Amennyiben a közműadó eltörlésre került volna 2017-ben - az egyéb tényezők változatlansága esetén - 24 helyett mindössze 3 szolgáltató maradt volna veszteséges. A közművezeték adó kivezetése miatt felszabaduló mintegy 14,1 Mrd Ft-os forrás felhasználható lenne a bérfelzárkóztatás rendezésére, valamint a szolgáltatók üzemeltetési veszteségeinek pótlására, ezáltal növelve az ellátásbiztonságot.

1.6.2 Az ivóvízellátás és szennyvízelvezetés, -tisztítás tevékenységek áfakulcsának 18 százalékra való csökkentése a végfelhasználói (lakossági) ár változatlansága mellett

Az Európai Unión belül Magyarországon a legmagasabb az ivóvíz ÁFA tartalma. A közművezeték adó kivezetése által felszabadult források csak a legégetőbb problémának számító bérfelzárkóztatás rövidtávú megoldására, és az üzemeltetési veszteségek egy részének pótlására lenne alkalmas. Az ágazat önfenntartó üzemeltetéshez további források szükségesek, ehhez a bruttó tarifák szinten tartása mellett az alaptevékenységi szolgáltatások áfakulcsának 18 százalékra csökkentése hozzájárulhatna. A víziközmű-infrastruktúra állapotromlásának megállításához és az elmaradt rekonstrukciók pótlásához részben fedezetet nyújtana a szektor számára az áfakulcs csökkentése miatti 23,1 Mrd Ft-os többletbevétel.

4. ÁBRA A KÖZMŰVEZETÉK ADÓ KIVEZETÉSE ÉS AZ ÁFA 18 SZÁZALÉKRA VALÓ CSÖKKENTÉSÉNEK PÉNZÜGYI HATÁSA A VÍZIKÖZMŰ ÁGAZATRA

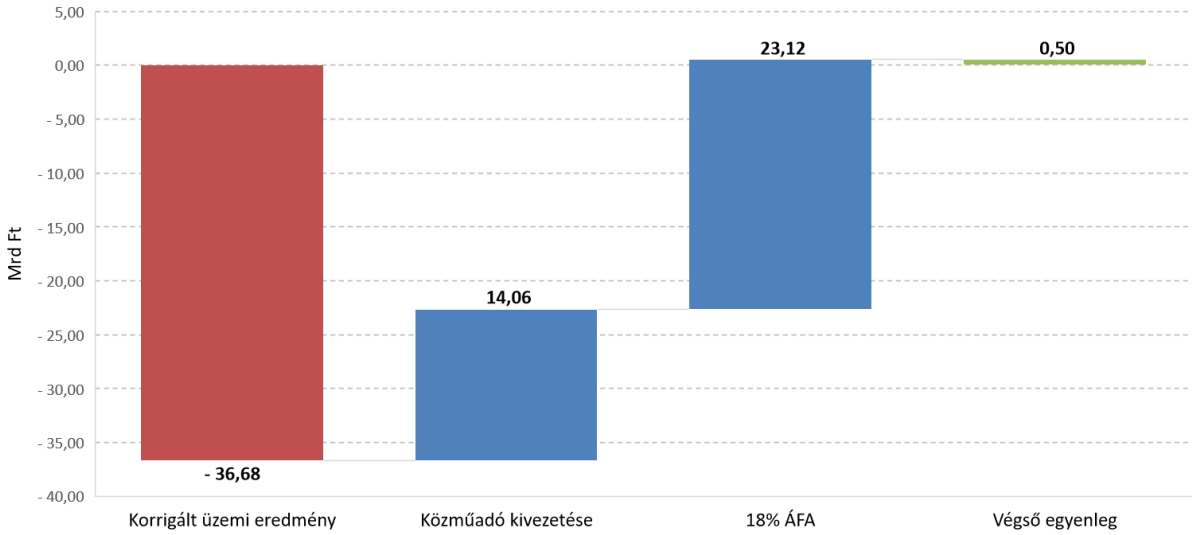

Forrás: MaViz, Századvég-szerkesztés

A víziközmű ágazat fenntartható működéséhez megközelítőleg 36,7 Mrd Ft hiányzott 2017-ben. A közműadó eltörlésével, valamint az áfakulcs 18 százalékra való csökkentésével gyakorlatilag ugyanilyen összegű forrásnövelés lenne végrehajtható az ágazatban, a rezsicsökkentés fenntartásával, azaz a végfelhasználói árak növekedése nélkül.

Fel kell hívni a figyelmet, hogy amennyiben az ágazat a szükséges forrásokhoz nem jut hozzá, helyzete kritikussá válik, és az egyre sűrűbbé váló műszaki problémák megoldása a fellépő munkaerőhiány miatt meghosszabbodik, amely a szolgáltatási színvonal romlása következtében várhatóan fogyasztói elégedetlenséghez fog vezetni.

2 A víziközmű ágazat bemutatása

Magyarországon a közműves ivóvíz-szolgáltatás és szennyvízelvezetés, -tisztítás (együttesen: víziközmű-szolgáltatás) engedélyes tevékenység, amelynek felügyeletét a Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal végzi. Az elmúlt évek integrációs folyamata eredményeként ma 40 szolgáltató működik az ágazatban.

2.1 A víziközmű-rendszerek állapota

A 2017. évi adatok alapján a hazai ivóvízvezeték-hálózat hossza 92 446 km. A gerinchálózat közel harmada azbesztcement (eternit), amelyet az 1960-70. közötti nagyszabású fejlesztési időszakban fektettek le, ezek tervezett élettartama 30-40 év volt, melyek mára erősen elöregedtek. A következő egy harmadot a KM-PVC csövek teszik ki, melyek jellemzően az 1970-1990 közötti években kerültek lefektetésre. Várható élettartamuk 40 év, vagyis itt is elérkezett a rekonstrukció ideje. Félő, hogy az ivóvíz-törzshálózat 60 százalékánál egybe fog esni a rekonstrukciós szükséglete, amely 40.000 km cső cseréjét vetíti előre a következő 20 év alatt. **Jelenleg 350 km cső cseréje történik meg évente, holott 2.000 km/év-re lenne szükség.**

A helyzet súlyosságát jól érzékelteti, hogy az évente elvégzendő műszaki felmérések alapján legutóbb **az ivóvízellátó-rendszerek közel 56 százaléka túlnyomóan kockázatos, illetve 30 százaléka kockázatos minősítést kapott az üzemeltetőktől a MEKH tavalyi adatgyűjtése során**.

A szennyvízhálózat túlnyomó része az elmúlt 30 évben épült – anyagminőségét tekintve főként műanyagból – így nem kíván meg olyan sürgős beavatkozást, mint az ivóvízhálózat, azonban az elmaradt karbantartások miatt a **szennyvízrendszerek közel 8 százalék**át így is **kockázatos**nak, vagy túlnyomóan kockázatosnak ítélték meg.

5. ÁBRA: VÍZIKÖZMŰ-RENDSZEREK ÁLLAPOTA (2017. ÉV)

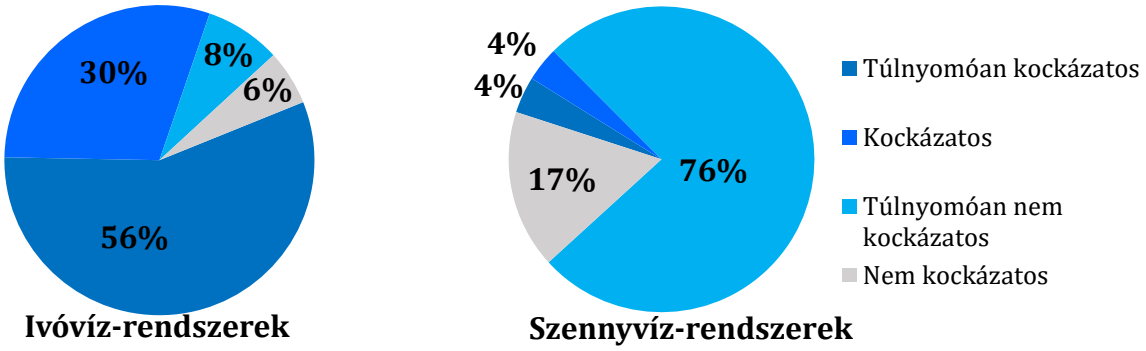

Forrás: MaVíz, MEKH

A vezetékcsere szükségességét az egyre gyakoribb hálózati meghibásodások is alátámasztják. **2012 óta az ivóvízhálózaton tapasztalt meghibásodások száma több mint a kétszeresére növekedett, míg a szennyvízhálózaton 41 százalékos növekedés volt tapasztalható.**

6. ÁBRA: ELOSZTÓHÁLÓZATI HIBÁK ALAKULÁSA (2012-2017. ÉV)

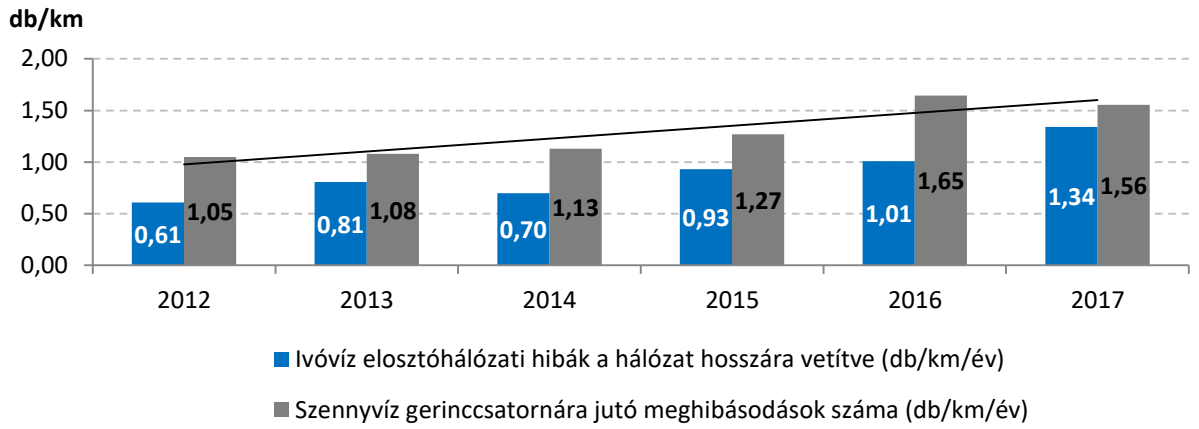

Forrás: MaVíz

A vezetékhálózat állapota mellett súlyos hiányosságok mutatkoznak az üzemirányítást illetően is. A Magyar Víziközmű Szövetség (a továbbiakban: MaVíz) 2016. évi felmérése alapján az alkalmazott irányítástechnikai rendszerek közel 30 százaléka korszerűnek mondható, 40 százaléka megfelelő műszaki állapotban van, azonban 30 százalék mára már elavult. 10 tagszervezet esetében az irányítástechnikai eszközök legalább 50 százaléka cserére szorul.

A víziközmű-szolgáltatásról szóló 2011. évi CCIX. törvény (a továbbiakban: Vksztv.) előírja, hogy a víziközmű-infrastruktúra állapotának megőrzése céljából az üzemeltetőknek 15 éves időtávra gördülő fejlesztési tervet kell készíteni, amely felújítási és pótlási tervből (rekonstrukció), valamint beruházási tervből áll.

1. táblázat: Gördülő Fejlesztési Tervben elfogadott rekonstrukciós igény (2017. év)

Gördülő Fejlesztési Terv	2018. év	2019-22. évek	2023-2032. évek	Mindösszesen
Felújítási és pótlási terv (Mrd Ft)	**126,1**	**443,5**	**974,8**	**1 544,5**
Beruházási Terv (Mrd Ft)	**79,9**	**307,7**	**204,7**	**592,3**

Forrás: MEKH

A MEKH által 2017. évben jóváhagyott **gördülő fejlesztési terv alapján a víziközmű-rendszerek rekonstrukciós igénye a következő 15 évben évente átlagosan 103 Mrd Ft**. A jelenlegi díjakban lévő fejlesztési források azonban nem fedezik a felújítási és pótlási szükségleteket, azaz számottevő rekonstrukció jelenleg nem valósul meg a hálózaton!

2.2 Beruházások, fejlesztések

Az Európai Uniós források felhasználásával a víziközmű-rendszerek új elemekkel egészültek ki az elmúlt években. A települések 100 százaléka már 2010-ben is el volt látva közművesített ivóvízzel, így a **KEOP és KEHOP projektek** leginkább az **ivóvíz-minőség javítását** célozták meg azokon a területeken, ahol a nyersvíz arzén, mangán, nitrit, nitrát tartalma volt magasabb a határértékeknél.

A **szennyvízelvezetésre és -tisztításra** vonatkozó KEOP beruházásoknak köszönhetően jelentősen zárult a közműolló. Míg 2010-ben a települések 55,2 százalékán volt a közművesített szennyvízcsatorna, addig 2017. évre ez a szám elérte a 66,4 százalékot.

Sajnos az Európai Uniós források nem voltak felhasználhatóak a már működő, de rossz állapotban lévő víziközmű-rendszerek felújítására. Ezekre sem a szolgáltatók, sem a közmű tulajdonosai nem tudnak jelenleg elegendő összeget biztosítani, az alacsony díjakban pedig nem képződik meg az eszközök amortizációjának megfelelő fedezet sem.

Fel kell hívni a figyelmet arra is, hogy **az ivóvíz-minőség javító beruházások megnövelték az érintett szolgáltatók üzemeltetési költségeit,** ezeket azonban az **engedélyesek nem érvényesíthették a végfelhasználói árakban** a rezsicsökkentés és az árbefagyasztás miatt.

2.3 Víziközmű-szolgáltatók adottságai

A víziközmű-szolgáltatás eredményességét, azaz a költségeket és a bevételeket meghatározó természeti adottságok, társadalmi igények, és a korábban kiépült infrastruktúra állapota az országban területenként rendkívül heterogén képet mutat, ami az üzemeltető cégek működésében, eredményességében is tükröződik: Az alapszolgáltatás – torzító hatásoktól megtisztított – ágazati átlaga mögött nagy szórással egy-két nyereséges és a túlnyomó többségben veszteséges cég áll.

Az alábbiakban kiemeljük a legfontosabb olyan külső, azaz a szolgáltatók és a közműtulajdonosok által már nem befolyásolható tényezőket, amelyek jelentős súlyt képviselnek a bevételek alakulásában, vagy éppen a költségek eltérését illetően.

7. ÁBRA VÍZIKÖZMŰ ELLÁTÁSI LÁNC

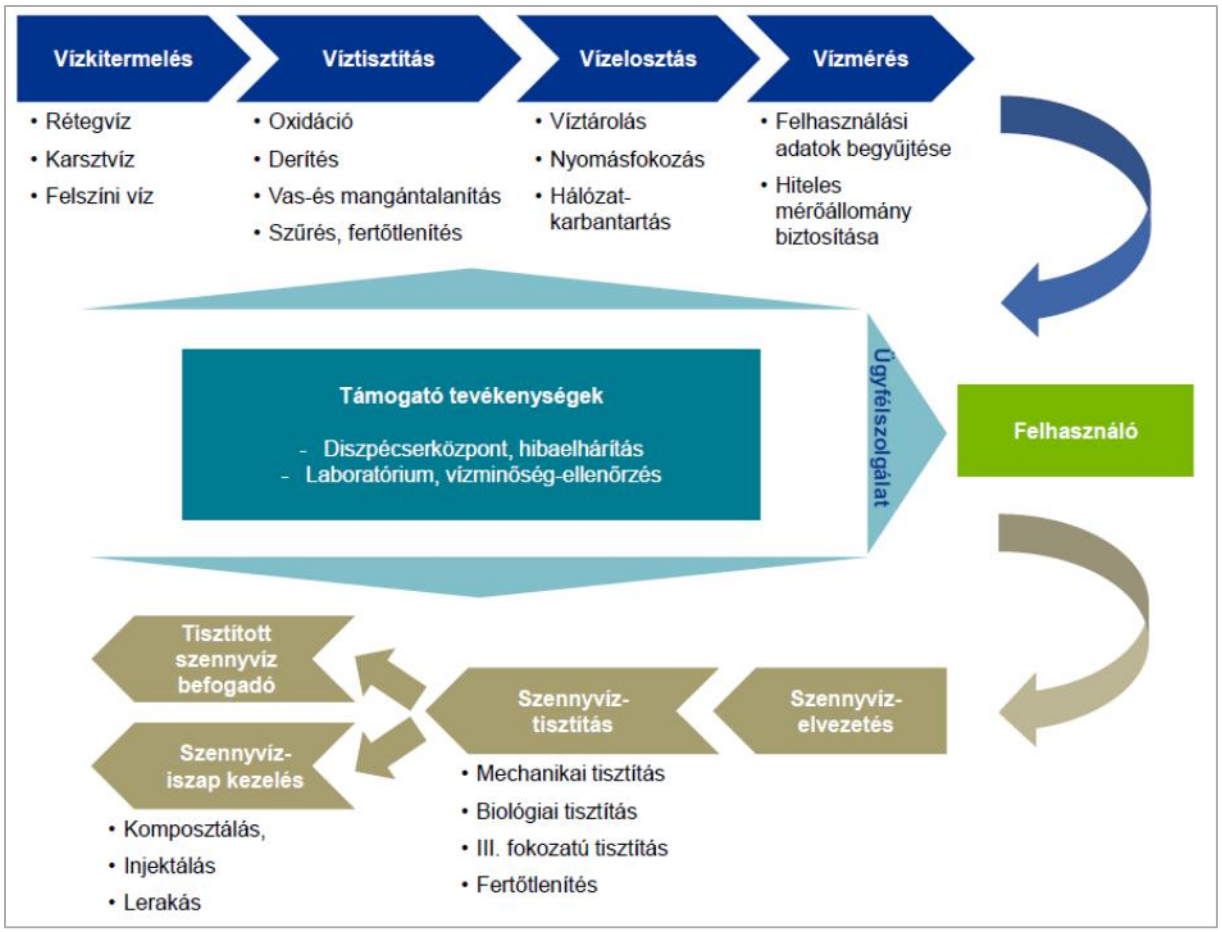

Forrás: KPMG

2.3.1 Az ivóvíz ellátórendszer típusa, felhasználók eloszlása

A szolgáltatók nem tudják a korábban központilag meghatározott és örökbe hagyott ivóvíz-ellátórendszerek típusát (városi / regionális rendszer), illetve az integrációval, vagy éppenséggel a hatóság által közérdekű kijelölő határozatok révén megszabott és ellátott szolgáltatási területek nagyságát, befolyásolni. Az ellátórendszer típusa alapvetően a felhasználók eloszlásához, elsősorban az adott terület népsűrűségéhez igazodóan jött létre. A két jellemző együttesen elsősorban olyan költségtételeket érint, mint az ivóvíz és szennyvíz továbbításának energiaszükséglete, a karbantartási, mérő-leolvasási tevékenység során felhasznált üzemanyag-mennyisége, azonban mindezek mellett mégis a legmeghatározóbb a vezeték hosszán alapuló közműadó mértéke (méterenként 125 Ft).

Az **ellátórendszerek típusát az 1 km vezetékre eső értékesített ivóvíz mennyiségével, a lakossági felhasználók eloszlását az 1 km vezetékre eső bekötés-szám, illetve szolgáltatási terület 1 km^2-re eső lakossági felhasználók számával, mint fajlagos mutatóval lehet legjobban jellemezni.**[1]

[1] Jó példa a különbségekre, hogy míg egy sokemeletes lakótelepi környezetben több 10.000 fogyasztóra alig kell vezetékadót fizetni a jelentős árbevétel mellett, mert az egy méter vezetékre jutó felhasználószám és felhasznált mennyiség igen magas. Addig egy pár száz fős kistelepülésen a vezetékadó mértéke akár az árbevétel mennyiségét is elérheti. Tehát a nagyvárosi szolgáltatás jelentősen hatékonyabb, mint a falusi.

2.3.2 Szolgáltatási terület földrajzi adottságai

A földrajzi adottságok az ellátórendszer műszaki paramétereit, szükségszerűen üzemeltetendő eszközöket és feladatokat alapjaiban határozza meg. A vízbázisok elérhetősége, mélysége, kapacitása és eloszlása az üzemeltetendő kutak számán, illetve az energiaköltségeken keresztül a kitermelési költségeket determinálja, a nyersvíz tisztasága, szennyezőanyag tartalma a tisztítási technológiát, felhasználandó vegyszerek típusát, mennyiségét irányozza elő. Szükség esetén a más szolgáltatótól átvett nyersvíz mennyisége az anyag jellegű ráfordításokat is növeli.

A domborzati viszonyoktól, a talajminőségtől függ az ivóvíz és szennyvíz továbbításának, a nyomás fokozásának módja is. Ez a vezetékrendszer hosszán, de még inkább a szükségszerűen alkalmazandó berendezések (szivattyúk, kompresszorok, víztornyok) számán, műszaki paraméterein keresztül befolyásolják az energiaköltségeket, karbantartási és rekonstrukciós feladatokat, munkaerőigényt.

2.3.3 Bevételeket meghatározó adottságok („örökség”)

a) Az ivóvíz lakossági és nem lakossági átlagos díja

A víziközmű-szolgáltatás árbevételét a díjbevételek határozzák meg. A szolgáltatási díjak hatósági árak, amelyek 2013. év óta változatlanok. Tekintve az örökül hagyott önkormányzati díjkategóriák sokféleségét, alapvetően két vevői csoportot: a lakossági és a nem lakossági felhasználókat különböztettük meg, illetve az ezek számára értékesített ivóvíz egységnyi (m^3-re kalkulált) átlagos díját tekintettük adottságként.

Jó példa az „örökségre”, hogy a 2010 előtt „privatizált” szolgáltatóknak sikerült néhány településen olyan mértékű díjakat érvényesíteni (a testületekkel elfogadtatni), amelyek a költségek megtérülése mellett minimális profitot is tartalmaztak. Ezeken a településeken a 10 százalékos rezsicsökkentés nem okozott sokkhatást. Míg azokon a településeken, ahol már korábban is alacsony volt a díj („a rezsicsökkentést már végrehajtotta a városvezetés 2012 előtt”), nem maradt tartaléka a szolgáltatónak és veszteségessé vált a tevékenység.

A hazai víz- és csatornadíjak hazánkban 600-800 Ft/m^3 összeg körül alakulnak. Ezek alapján a háztartások nettó bevételeinek a 2,2-2,8 százalékát teszi ki a víziközmű-szolgáltatás igénybevételéért fizetendő díjak, melyek így az Európai Uniós 3-5 százalékos megfizethetőségi határ alatt maradnak[2].

[2] Forrás: *„Mindenkit egyenlő eséllyel látunk el ivóvízzel?” c. MaViz* tanulmány, ld. 6.5. sz. melléklet

b) A lakossági és nem lakossági felhasználók aránya és átlagos fogyasztása

Nem elhanyagolható a két vevői csoport ivóvíz-fogyasztása sem, amely a szolgáltatók által nem befolyásolható. A lakossági fogyasztást több tényező alakítja (a lakások kommunális ellátottsága, jövedelemkülönbségek, mezőgazdasági hobbitevékenység stb.), míg a közületi fogyasztást alapvetően a vízigényes ipari tevékenységek szolgáltatási területen való jelenléte befolyásolja. A víziközmű-szolgáltatók nem tudják befolyásolni azoknak az ipari vállalatoknak a számát, amelyek jelentős bevételt generálnának számukra és hasonlóan nem tehetnek róla, hogy időszakos, alacsony fogyasztású üdülőövezetben kell fenntartaniuk a napi 24 órás szolgáltatást.

c) Ellátott felhasználók gazdasági helyezte

Mind a lakossági, mind a nem lakossági felhasználók gazdasági, szociális, kulturális állapota, erősen befolyásolja a fizetési hajlandóságot, mely a tényleges pénzbevétel nagyságán és kintlévőség állományának alakulásában csapódik le. Jellemzően a szegényebb vidéki területeken élő fogyasztókkal, illetve a rossz gazdasági helyzetben lévő, de kötelezően ellátandó intézményi felhasználókkal (iskola, kórház) rendelkező szolgáltatók számára okoz gondot.

3 A víziközmű ágazat gazdasági mutatói

3.1 Díjbefagyasztás

A Vksztv. 2011-es bevezetésével a kormányzati elhatározás az volt, hogy a víziközmű ágazatban az ellátásbiztonság, valamint a költségmegtérülés elveket figyelembe vevő díjmegállapítási gyakorlat kerüljön alkalmazásra, a legkisebb költség elvének figyelembe vételével. Ez biztosítja azt a kormányzati célkitűzést, hogy a szektorban olyan átlátható, a szolidaritási szempontokat szem előtt tartó díjmeghatározás jöjjön létre, amely a változatlan szolgáltatási színvonal biztosításához szükséges infrastruktúrafejlesztési, és -pótlási költségeket is magába foglalja.

Azonban a lakossági terhek csökkentése miatt **2012-től bevezetett díjbefagyasztás**, valamint a **2013-as rezsicsökkentés** súlyos terheket ró a víziközmű-szolgáltatókra, ami miatt a **költségmegtérülés elve sérül**, vagyis a díjak nem fedezik teljes mértékben a költségeket. 2012. január 1-től a víziközmű-szolgáltatásról szóló törvény rendelkezése értelmében a 2011. december 31-én alkalmazott bruttó díjakhoz képest legfeljebb bruttó 4,2 százalékkal (nettó 2,6 százalékkal) megemelt mértékű tarifákat alkalmazhattak a szolgáltatók. Továbbá a rezsicsökkentés végrehajtásáról szóló törvény a lakossági felhasználók számára 2013. július 1-jétől a 2013. január 31-i bruttó díjterheléshez képest 10 százalékos csökkentést írt elő, a nem lakossági felhasználók számára pedig a 2013. január 31-én alkalmazott díjak befagyasztását rendelte el.

8. ÁBRA: VÍZIKÖZMŰ-SZOLGÁLTATÁSI DÍJAK REÁLÉRTÉKÉNEK VÁLTOZÁSA (2012-2017. ÉV)

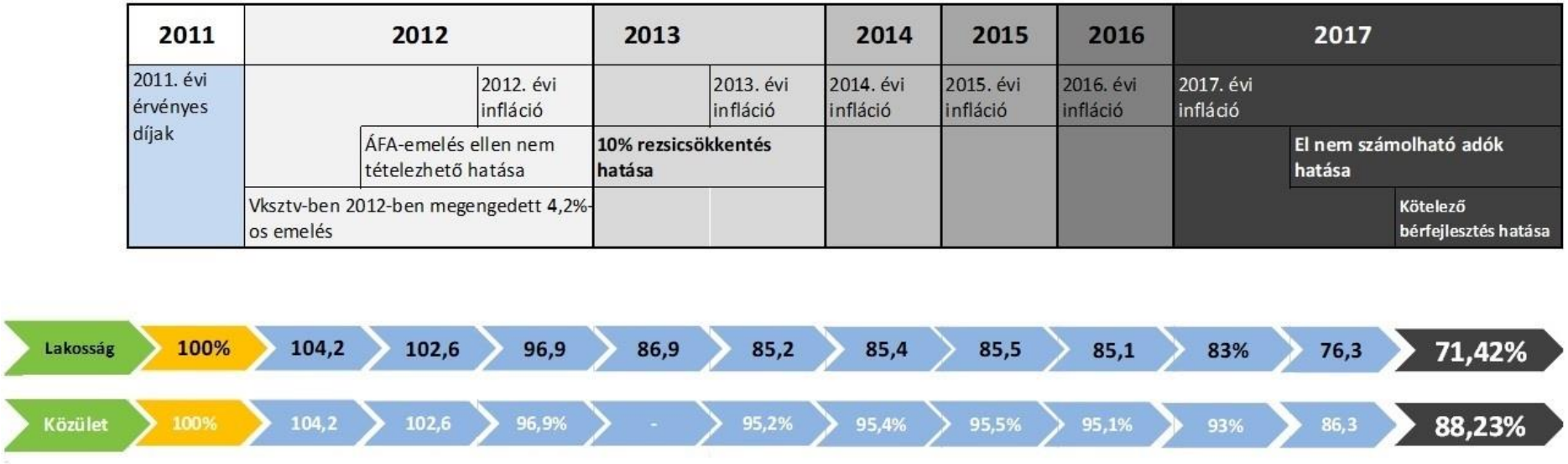

Forrás: MEKH

3.2 Bevételek, költségek, ráfordítások

A díjbefagyasztás óta a változatlan tarifák miatt a víziközmű-szolgáltatók alaptevékenységből származó árbevétele csak az újonnan bevont szolgáltatási területek és az ebből fakadó többletértékesítéssel tudott kis mértékben növekedni. **A 2017. évben a víziközmű-szolgáltatásból származó összesített árbevétel 256,9 Mrd Ft volt**, melyből az ivóvíz-szolgáltatás 48 százalékot, a csatornaszolgáltatás 52 százalékot tett ki. Az értékesített ivóvíz közel 74,7 százaléka és a számlázott szennyvíz 70,2 százaléka a lakossági felhasználókat érintette.

Az ágazat ráfordításaira vonatkozóan összességében elmondható, hogy **a víziközmű szektorban kiemelkedő az állandó költségek aránya, ami mintegy 80 százalék.**[3]

9. ÁBRA: VÍZIKÖZMŰ-SZOLGÁLTATÓK ANYAGJELLEGŰ KÖLTSÉGEI

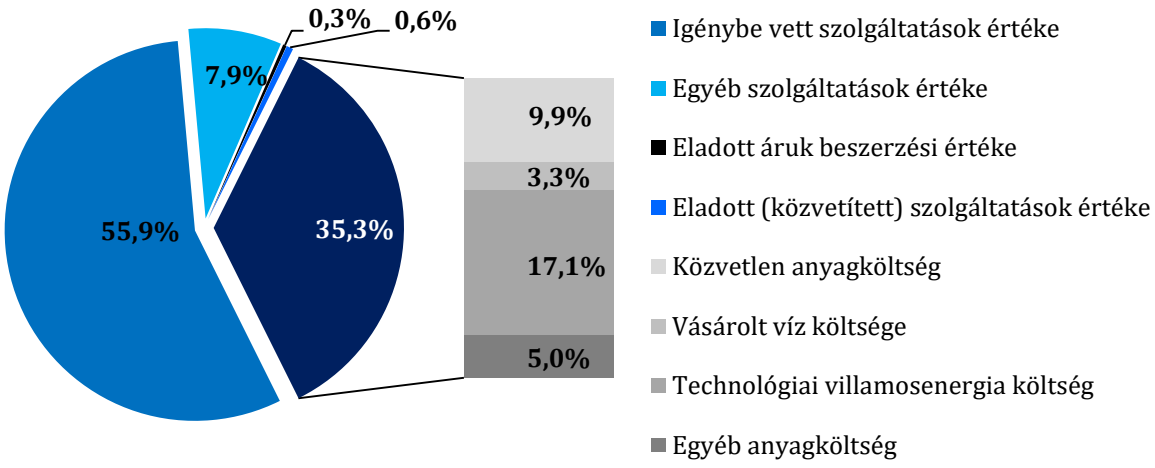

Forrás: MaViz

Az engedélyes szolgáltatók **egyéb bevételek** címén az alaptevékenységek között **68,5 Mrd Ft**-ot könyveltek el a 2017. évben, amelyből központi támogatások összesen 36,4 Mrd Ft-ot tettek ki.

[3] Forrás: KPMG – A magyar víziközmű ágazat bemutatása (2015. év)

10. ÁBRA KÖZPONTI TÁMOGATÁSOK ÉS KÖZTERHEK MÉRTÉKE 2017-BEN

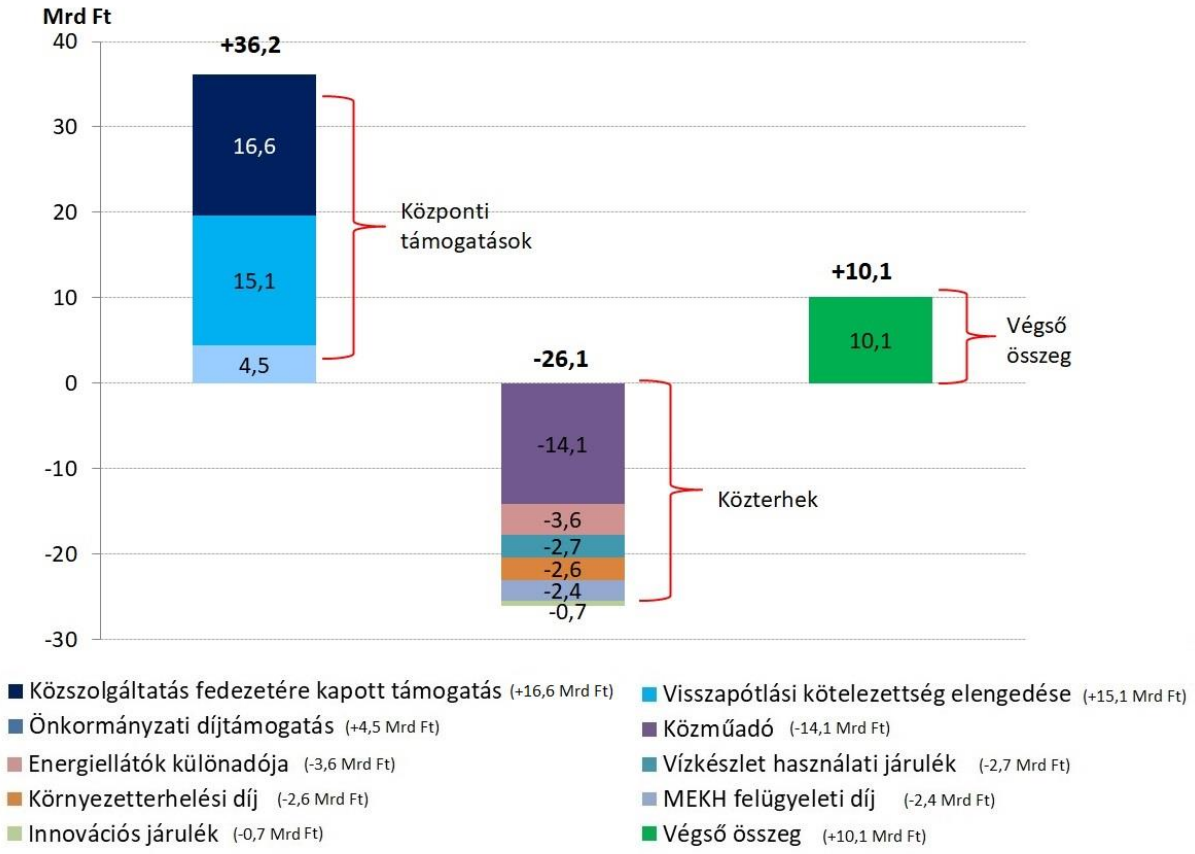

Forrás: MaViz, Századvég-szerkesztés

Közszolgáltatás fedezetére kapott támogatás

Az állami támogatásoknak fontos szerepe van az ágazatban, viszont ennek elosztása rendkívül egyenlőtlen képet mutat az egyes vállalatok között. 2017-ben a közszolgáltatás fedezetére kapott állami támogatás összege – az 5 többségi állami tulajdonú szolgáltató részére nyújtva – mintegy 16,6 Mrd Ft volt.

Önkormányzati támogatások

A települési önkormányzatoknak lehetőségük van, hogy vissza nem térítendő állami támogatásra pályázzanak. Az így befolyt önkormányzati díjtámogatás 2017-ben 4,5 Mrd Ft-ot tett ki ágazati szinten.

Visszapótlási kötelezettség elengedése

A szolgáltatók az általuk kezelt eszközök értékének megőrzéséről legalább a vagyonkezelt eszközök elszámolt értékcsökkenésének megfelelő mértékben kötelesek gondoskodni (visszapótlási kötelezettség). Az állami tulajdonban lévő vagyonkezelt eszközök után azonban nincs visszapótlási kötelezettség. 2017. évben ilyen módon egy pénzügyileg ugyan nem realizált, de az eredményt látszólagosan javító 15,1 Mrd Ft állami támogatás valósult meg az ágazatban.

Egyéb ráfordítások

A fent felsorolt egyéb bevételekkel szemben az **egyéb ráfordítások mintegy 58,2 Mrd Ft-ot tettek ki**, melyből a fizetendő közterhek mértéke 26,1 Mrd Ft volt. Ez az összeg a következő költségelemekből tevődött össze:

- Közműadó (14,1 Mrd Ft)
- Energiaellátók különadója (3,6 Mrd Ft)
- Vízkészlet használati járulék (~2,7 Mrd Ft)
- Környezetterhelési díj (~2,6 Mrd Ft)
- MEKH felügyeleti díj (~2,4 Mrd Ft)
- Innovációs járulék (~0,7 Mrd Ft)

Az ágazatot tehát egyfelől jelentős külön adók sújtják, másfelől speciális támogatást is kap, ezek tompítják és gyengítik egymást, meglehetősen nehezen átlátható rendszert okozva.

4 A víziközmű ágazat finanszírozását befolyásoló hatások

4.1 Rezsicsökkentés

Míg a földgáz- és villamosenergia szektorokban a rezsicsökkentés bevezetése rákényszerítette az ágazati szereplőket belső hatékonyságuk növelésére, addig a víziközmű ágazatnak csak minimálisan voltak belső tartalékai. **Ennek a kumulált hatása az elmúlt 5 év alatt 82,3 Mrd Ft volt.** Napjainkra a víziközmű-szolgáltatók már elérték a hatékonysági mozgásterük felső határát, jelenleg nincs további tartalék a rendszerben.

11. ÁBRA A REZSICSÖKKENTÉS HATÁSA A VÍZIKÖZMŰ ÁGAZATBAN

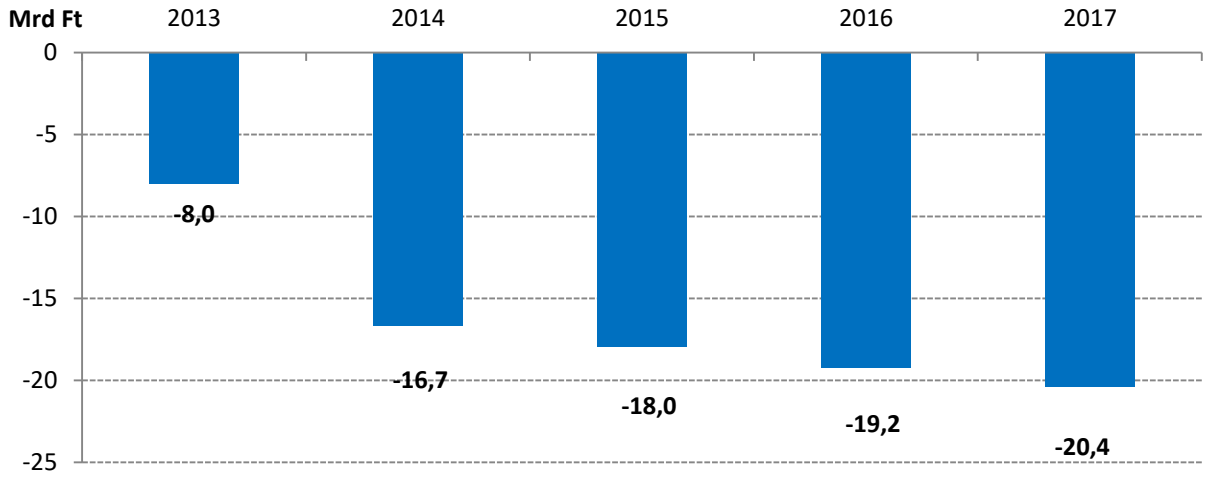

Forrás: MaViz

4.2 Közművezeték adó hatása

4.2.1 A közművezeték adó hatása az egyes víziközmű vállalatokra

A közművezetékek adójáról szóló 2012. évi CLXVIII. törvény értelmében a közművezeték tulajdonosa köteles fizetni az általa tulajdonolt **közművezeték minden egyes métere után 125 Ft-ot**, viszont ezen adó alól az állam, illetve a helyi önkormányzatok mentesülnek, és a törvény a közművezeték üzemeltetőjére hárítja az adó megfizetésének kötelezettségét (annak ellenére, hogy nem tulajdonosai a vezetékhálózatnak). **A közműadót a víziközmű-szolgáltatók nem háríthatják át a fogyasztókra, mivel az nem számít árképző elemnek a hatósági díjmeghatározás során. 2017-ben a közműadó a víziközmű ágazatnak összesen 14,1 Mrd Ft-os kiadást jelentett, 2012-2017 között összesen pedig 68,2 Mrd Ft-ot.**

A vezetékes szolgáltatókkal való összevetésben a közművezeték adó árbevételhez viszonyított aránya kiugróan hátrányos a vízágazat számára: A 2014-es adatok alapján (amelyek arányaiban 2018-ig nem változtak érdemben) míg a villamos energiánál 2,4 százalék, a földgáznál 1,6 százalék, a távközlésben csak 1 százalék volt az adóteher, addig a víziközmű ágazatban átlagosan 5,3 százalék.

A közművezeték adó mértékét kizárólag az üzemeltetett közművezeték hossza határozza meg a víziközmű ágazatban, emiatt azokat a vállalatokat érinti súlyosan, akik eleve kedvezőtlenebb adottságokkal rendelkeznek. Míg a jellemzően nagyvárosi területen működő, egységnyi vezetékhosszon több fogyasztót kiszolgáló szolgáltatók terhei árbevétel arányosan alacsonyabbak, addig, az egyébként is gazdasági nehézségekkel küzdő, jellemzően állami vagy települési önkormányzat tulajdonban lévő kistelepüléseket, ritkábban lakott területeket ellátó társaságokat nagyobb mértékben sújtja a közműadó. Ezeket a vidéki szolgáltatókat a közműadó – a jelenlegi formájában – negatívan diszkriminálja.

Ezt a hatást szemlélteti a 12. ábra, mely a fajlagos közművezeték adó[4] mértékét mutatja meg az egyes vállalatokra vonatkoztatva. Ez alapján jól látható, hogy a fajlagos közműadó mértékében az egyes társaságok között akár 6-7-szeres különbség is felfedezhető. A mutató mértéke a kedvezőtlen adottságú kistelepüléseket ellátó, vidéki szolgáltatóknál rendszerint magasabb, mint a nagyvárosokat kiszolgáló vállalatok esetén. Vagyis ezek a szolgáltatók az alaptevékenységük árbevételéhez képest jóval magasabb közművezeték adót fizetnek be. Gyakorlatilag ezek a vállalatok árbevételük minden tizedik forintját a közműadó befizetésére fordítják.

12. ÁBRA A KÖZMŰVEZETÉK ADÓ ÉS AZ ALAPTEVÉKENYSÉG ÁRBEVÉTELÉNEK HÁNYADOSA A HAZAI VÍZIKÖZMŰ-SZOLGÁLTATÓK ESETÉBEN

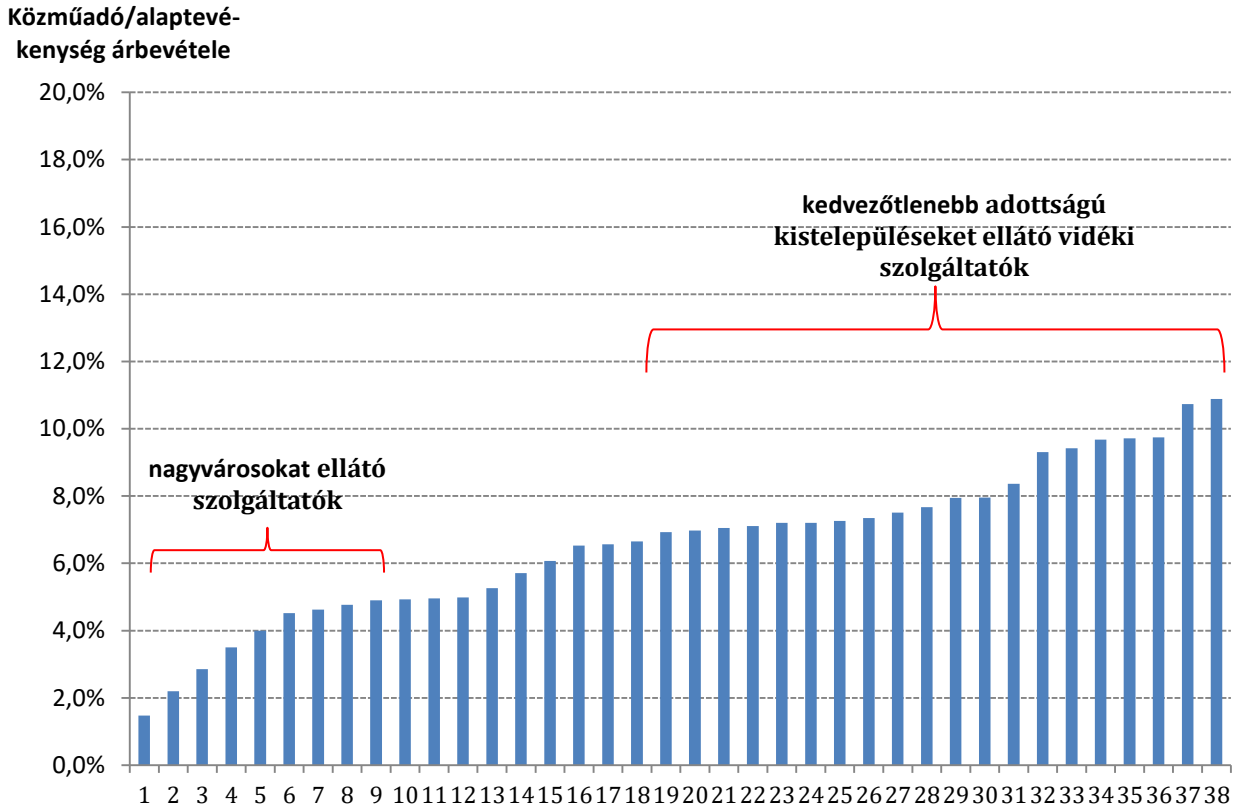

Forrás: MaViz, Századvég-számítás

[4] A fajlagos közművezeték adó és az alaptevékenység árbevételének hányadosát jelenti

4.3 Foglalkoztatási helyzet, bérnyomás

A megszorító gazdasági intézkedések a munkaerőköltségeket is érintették, melynek következtében az ágazatban elérhető bérek nem követték az ipari átlagot, sőt mára a nemzetgazdasági átlagtól is elmaradnak.

13. ÁBRA: ÁTLAGBÉREK ALAKULÁSA (2012-2017. ÉV)

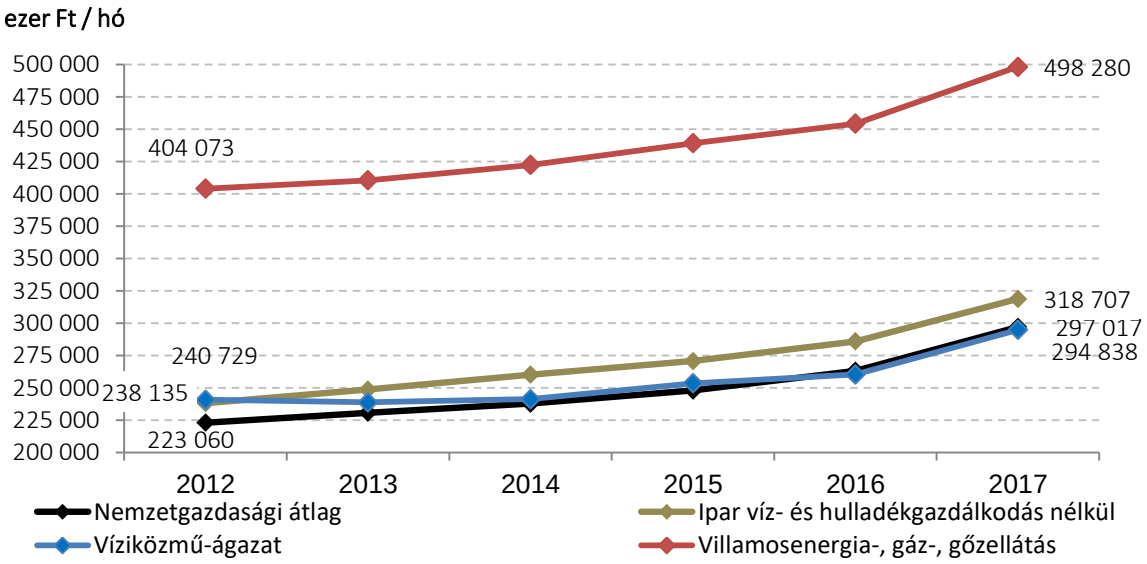

Forrás: MaVíz, KSH

Míg **2012-ben a víziközmű ágazatban dolgozók átlagbére +1,1 százalékkal haladta meg az ipari átlagot, addig az elmaradt bérfejlesztés eredményeképp 2017. évben már -7,5 százalékkal maradt el attól.** A víziközmű ágazat dolgozói a nemzetgazdasági átlaghoz viszonyítva is **8,7 százalékos visszaesést viseltek el az elmúlt 5 év alatt**. Nem lehet kijelenteni, hogy a víziközmű ágazatban sokkal nehezebbek a munkafeltételek, mint más ipari tevékenység esetében, de tény, hogy különösen a fizikai munkavállalók jelentősen ki vannak téve a szélsőséges időjárási viszonyoknak és a nedves, nyirkos, zajos körülmények közötti munkavégzés, a váltott műszak és különösen a szennyvízzel járó szaghatás, az undort keltő anyagokkal való munka eltántorítja a jelentkezőket. **Ilyen alacsony bérek mellett nehéz megtartani egy hegesztőt, egy villanyszerelőt, egy gépészt, különösen, ha a villamosenergia-, gáz-, gőzellátás szektor átlagbére eléri a havi 498 280 Ft-ot.**

Az egyes vállalatok átlagbérei között is jelentős különbségek fedezhetőek fel. A bérszínvonal területén is jellemző, hogy a vidéki, rossz adottságokkal rendelkező társaságok a bérköltségek minél alacsonyabb tartásával próbálják mérsékelni a nehéz gazdasági helyzetüket, míg a jobb helyzetben lévő szolgáltatók magasabb átlagbért tudnak kínálni a munkavállalóik számára. 2017-ben a 41 vizsgált szolgáltató közül 26-nál voltak alacsonyabbak az átlagbérek a nemzetgazdasági átlagnál. A legalacsonyabb és legmagasabb átlagbér között 2,3 szoros különbség is volt.

A nehéz gazdasági helyzetük ellenére a vállalatok bérköltsége az árbevételhez képest folyamatosan emelkedik, de ez sem elegendő a szakemberei megtartásához.

14. ÁBRA BÉRKÖLTSÉG HÁNYADA AZ ALAPTEVÉKENYSÉG ÁRBEVÉTELÉHEZ KÉPEST

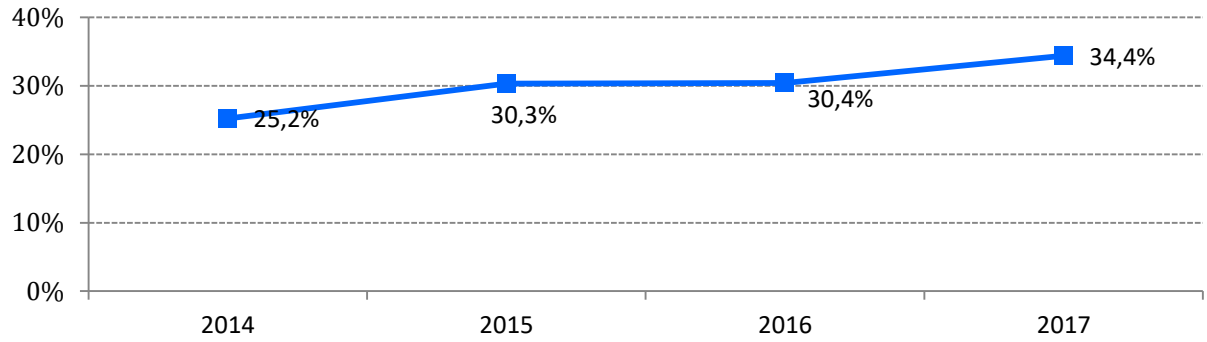

Forrás: MaViz, Századvég-szerkesztés

A bérnyomás az alábbi hatások eredőjeként jött létre:

- Az ún. hatéves bérmegállapodás részeként a kötelező minimálbér havi összege a 2017. évtől 15 százalékos emeléssel 127 500 Ft-ra növekedett, majd 2018. január 1-jével tovább emelkedett 138 000 Ft-ra.
- A garantált bérminimum 2017 elejétől 161 000 Ft-ra, 2018-tól 180 500 Ft-ra nőtt.
- A kötelező béremeléssel párhuzamosan azonban a bértorlódás elkerülése, és az ebből kifolyó munkavállalók közötti bérfeszültség feloldása végett a nem bérminimumon dolgozók bérét is kénytelenek voltak emelni a szolgáltatók.

A bérek újbóli, a nemzetgazdasági átlag fölé – a 2012-es szintnek megfelelő – 8 százalékos emelése 318 193 Ft-os átlagbért jelentett volna a víziközmű ágazatban a 2017-es év során.

Az alacsony bérszínvonal ma már az ágazatot kifejezetten nem teszi vonzóvá, ami a munkaerő utánpótlását nehezíti. A helyzetet súlyosbítja, hogy az oktatáspolitika sem szentel kiemelt figyelmet a szakmának, csökken az iskolarendszerben elérhető szakok és hallgatók száma. A munkavállalók átlagéletkora folyamatosan emelkedik, mivel kevés fiatal választja hivatásként a víziközmű-szolgáltatást és ők nem tudják pótolni a nyugdíjba vonuló szakemberek hiányát.

A víziközmű vállalatok számára a megfelelő utánpótlás mellett már a jelenlegi alkalmazottak megtartása is nehéz. Egyre több szakember vállal munkát külföldön, illetve itthon a jobban fizetendő ágazatokban. Ezt támasztja alá a 15. ábra is, mely alapján a betöltetlen álláshelyek száma folyamatosan emelkedik a víziközmű szektorban 2014. óta. A létszámot érintő fluktuáció, ezzel a betanítási költségek is növekednek. **A munkaerő-gazdálkodási problémák megoldása nem várathat magára, mert az az ellátásbiztonságot veszélyezteti**. **Amennyiben marad a jelenlegi tendencia, akkor a 10 éven belül nyugdíjba vonulók miatt a munkaerő-állomány 24,5 százaléka, azaz közel 5 150 munkavállaló fog hiányozni az ágazatból.**

15. ÁBRA: MEGHIRDETETT ÜRES ÁLLÁSHELYEK ALAKULÁSA A VÍZIKÖZMŰ ÁGAZATBAN, FŐ

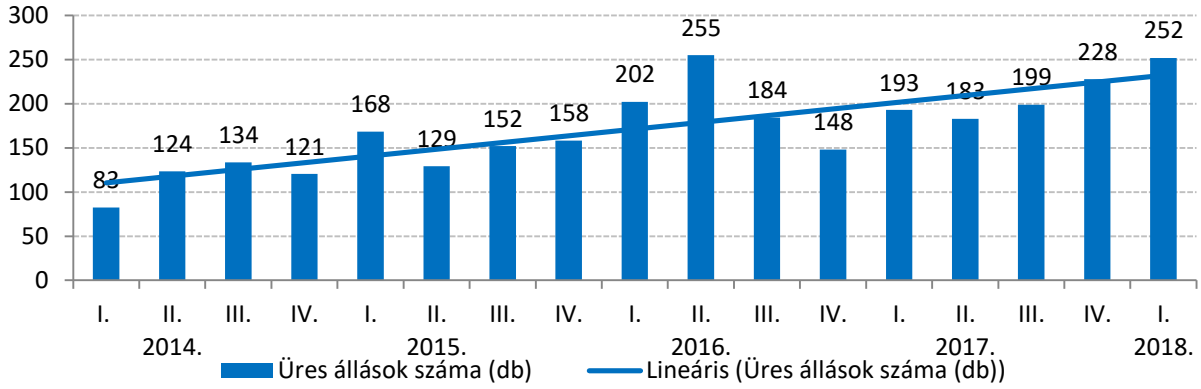

Forrás: KSH

16. ÁBRA: MUNKAERŐ-ÁLLOMÁNY KOR SZERINTI ÖSSZETÉTELÉNEK VÁRHATÓ ALAKULÁSA

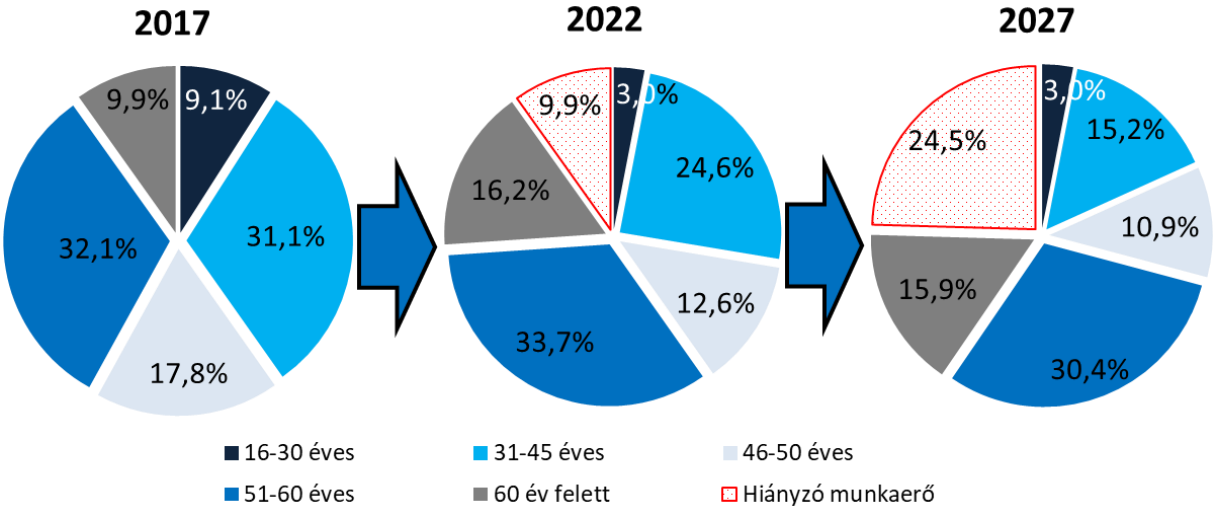

Forrás: MaViz

4.4 Összegzés

A víziközmű ágazat eredményességét rontó intézkedések hatása 2013-2017 között folyamatosan növekedett, mert az engedélyes tevékenységek árbevétel növekedésének üteme lassabb mértékű volt, mint a jövedelmezőségét csökkentő hatások emelkedése (17. ábra). Így nemcsak abszolút értékben, hanem fajlagosan is nőttek a víziközmű ágazatra rakódó terhek. A 2013-2017 közötti a jövedelmezőséget csökkentő intézkedések kumulált összege az éves árbevétel átlagához képest 63,1 százalék volt, mely 2018-ig előreláthatólag 80,5 százalékra nő. **Ez gyakorlatilag azt jelenti, hogy egy év teljes árbevételének a 4/5 részéről volt kénytelen lemondani az ágazat az elmúlt 6 évben.**

17. ÁBRA VÍZIKÖZMŰ ÁGAZAT JÖVEDELMEZŐSÉGÉT CSÖKKENTŐ HATÁSOK ÉVENTE

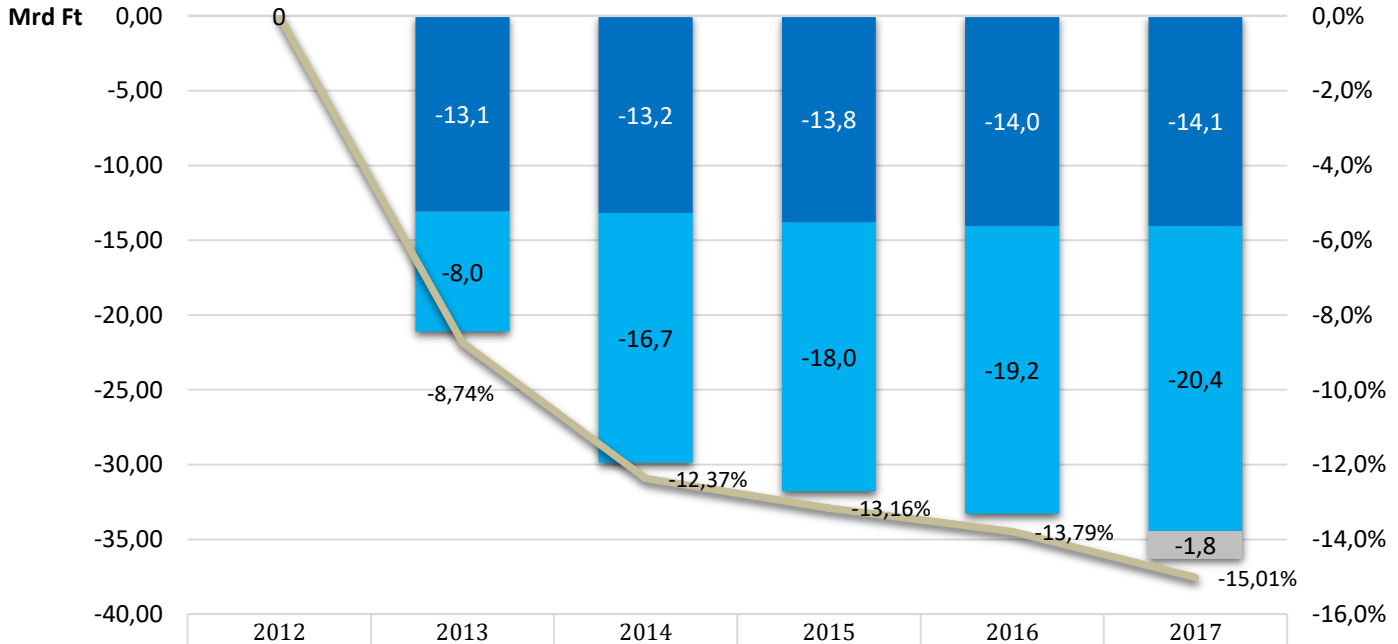

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Minimálbér emelésének és szociális hozzájárulási adó csökkenésének a hatása	0	0,0	0,0	0,0	0,0	-1,8
Rezsicsökkentés hatása	0	-8,0	-16,7	-18,0	-19,2	-20,4
Közművezetékadó hatása	0	-13,1	-13,2	-13,8	-14,0	-14,1
Víziközmű-ágazat jövedelmezőségét csökkentő hatások aránya a 2013-2017 közötti árbevétel átlagához képest az adott évben	0,00%	-8,74%	-12,37%	-13,16%	-13,79%	-15,01%

Forrás: MaVíz

A leírtak alapján megállapítható, hogy **a víziközmű ágazat az állami, illetve települési önkormányzati támogatások nélkül nem lenne képes önfenntartó módon működni. Az önfenntartó működéshez 36,7 Mrd Ft hiányzott az ágazatban 2017-ben**, melynek tételenkénti bontását az alábbi ábrán szemléltettük (18. ábra).

18. ÁBRA VÍZIKÖZMŰ ÁGAZAT ÖNFENNTARTÓ MŰKÖDÉSÉHEZ SZÜKSÉGES FORRÁSOK

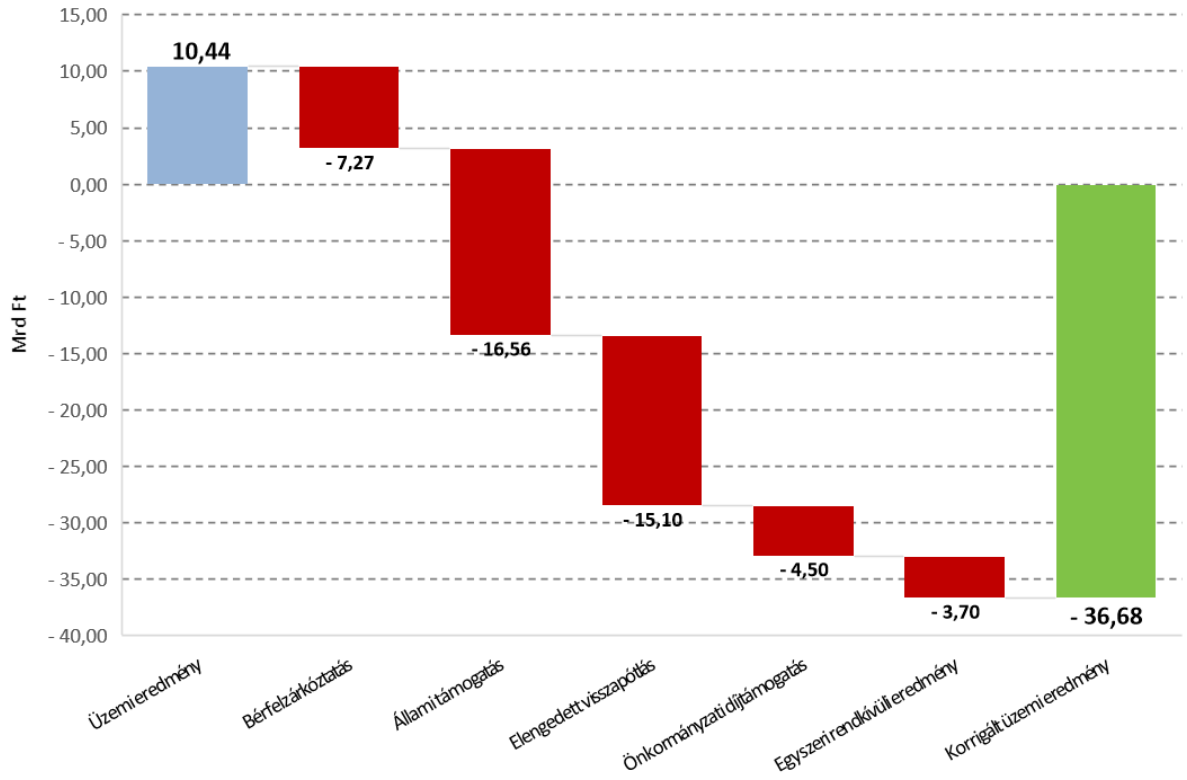

Forrás: MaViz, Századvég-szerkesztés

5 Megoldási javaslatok

Ahogyan az előző fejezetben bemutattuk a hazai víziközmű ágazat önfenntartó működéséhez 36,7 Mrd Ft forrás hiányzik. Ahhoz, hogy ez a hiány kiegyenlítésre kerüljön, és ezzel együtt az ágazat rövidtávú likviditási problémája megoldódjon, az alábbi intézkedéseket javasoljuk megvalósítani:

1. **Közművezeték adó eltörlése a víziközmű ágazatban**
2. **Az ivóvízellátás és szennyvízelvezetés, -tisztítás tevékenységek áfakulcsának 18 százalékra való csökkentése a végfelhasználói (lakossági) ár változatlansága mellett**

5.1 Közműadó eltörlése

Ahogy tanulmányunkban korábban írtuk a víziközmű vállalatok a 2017-es év folyamán 14,1 milliárd közművezeték adót fizettek be a központi költségvetésbe. A közművezeték adó eltörlése által felszabadult forrásmennyiség azonnali segítséget nyújtana a hátrányos adottságokkal rendelkező vállalatok legsürgetőbb problémáinak az enyhítésére.

19. ÁBRA A VÍZIKÖZMŰ-SZOLGÁLTATÓK ÜZEMI EREDMÉNYE KÖZMŰADÓVAL, ILLETVE ANÉLKÜL

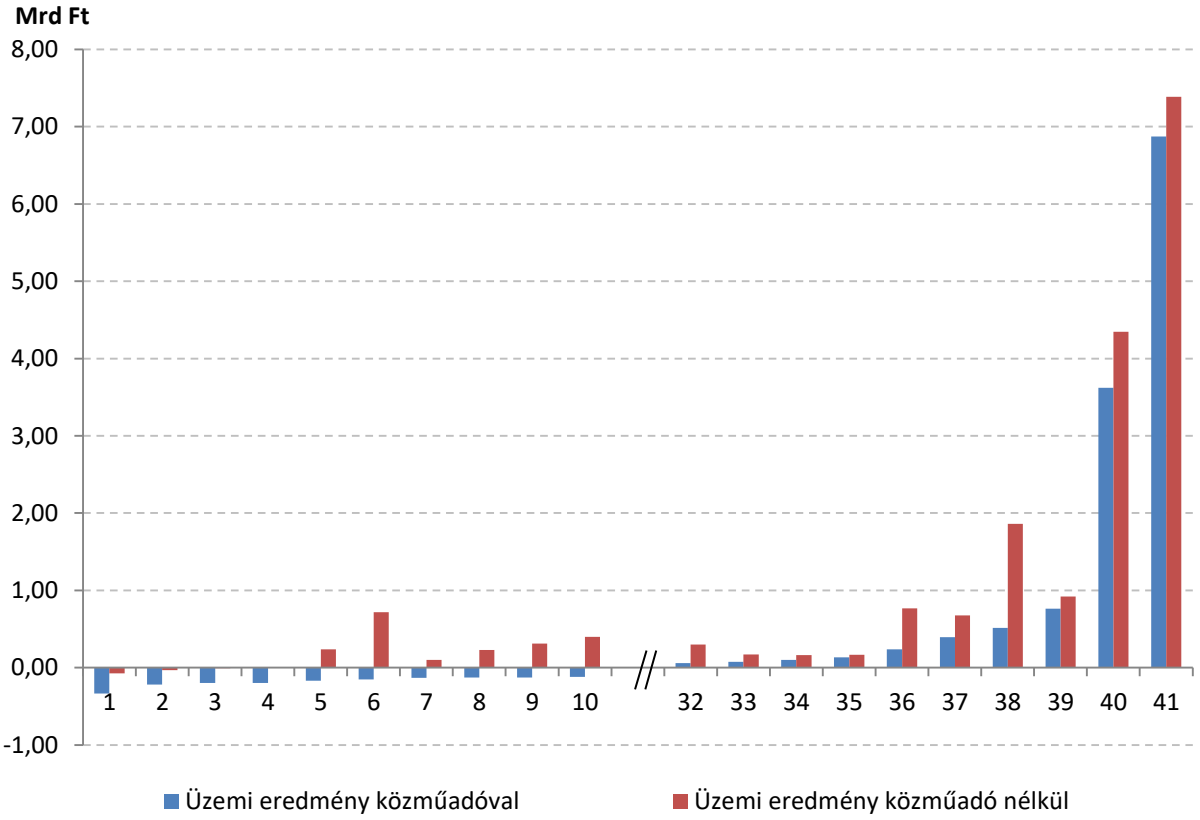

Forrás: MaViz, Századvég-számítás

A közműadó kivezetése által azoknak a szolgáltatóknak csökkenne az adóterhe a legnagyobb mértékben, amelyek az árbevételükhöz képest a legmagasabb közműadó-terhet viselik, így

elősegítve az arányos közteherviselést. Amennyiben a közműadó eltörlésre kerülne, a 2017-es évet tekintve 24 helyett mindössze 3 szolgáltató lett volna veszteséges a vizsgált 41 vállalatból az egyéb körülmények változatlansága esetén.

A közműadó kivezetése éves szinten „ceteris paribus” 14,1 Mrd Ft-tal csökkentené a központi költségvetés bevételeit. Ez a hazai teljes nominális GDP mindössze 0,03 százalékát teszi ki.

5.2 Az ÁFA 18 százalékra való csökkentése a víziközmű szektorban a végfelhasználói árak változatlansága esetén

A közművezeték adó kivezetése által felszabadult források csak a legégetőbb problémának számító bérfelzárkóztatás és az üzemeltetési veszteségek egy részének pótlására lenne alkalmas. Az ágazat önfenntartó üzemeltetéshez további források szükségesek, melyet a bruttó tarifák szinten tartása mellett az alaptevékenységi szolgáltatások áfakulcsának csökkentése által lehetne elérni. A hatályos szabályozás alapján az alaptevékenységi szolgáltatásokra 27 százalékos ÁFA vonatkozik, mely amennyiben 18 százalékra csökkenne, úgy 23,1 Mrd Ft bevétel növekedést jelentene a szektor számára. Az ÁFA 18 százalékra való csökkentése és közműadó kivezetése által az ágazatban egy szolgáltató sem lenne veszteséges az egyéb tényezők változatlansága esetén. Hangsúlyozzuk, hogy mivel a vállalatok többségében önkormányzati, illetve állami tulajdonban vannak, az így keletkező nyereség nem kerülne kivonásra az országból, hanem a nemzeti vagyont gyarapítaná.

5.3 Összegzés

A fejlesztések eredményeként létrejött infrastruktúra fenntartását és minőségének megőrzését, pótlását biztosítani kell, amelynek fedezetét az elszámolható értékcsökkenés képezi. Az értékcsökkenés nem épült be maradéktalanul a tarifákba, azaz a felhasználói árak nem nyújtanak megfelelő fedezetet a rekonstrukciós forrásigények fedezetéhez. Emiatt az eddig az amortizációs rekonstrukciós célzatú források folyamatosan szűkülnek, és ezek az üzemeltetési költségek fedezetévé válnak.

A MEKH által 2017. évben jóváhagyott Gördülő Fejlesztési Terv alapján a víziközmű-rendszerek rekonstrukciós igénye a következő 15 évben évente átlagosan 103 Mrd Ft lesz. A víziközmű-infrastruktúra állapotának megőrzéséhez, és az elmaradt rekonstrukciók pótlásához részben fedezetet nyújtana a szektor számára a 23,1 Mrd Ft-os többletbevétel, viszont a Gördülő Fejlesztési Tervekben foglalt rekonstrukciós igények teljes körű kielégítését még ez az összeg sem biztosítaná. Az ott jelzett 103 Mrd Ft-os rekonstrukciós igények teljes fedezetéhez további forrásbevonás szükséges.

20. ÁBRA A KÖZMŰVEZETÉK ADÓ KIVEZETÉSE ÉS AZ ÁFA 18 SZÁZALÉKRA VALÓ CSÖKKENTÉSÉNEK GAZDASÁGI HATÁSA A VÍZIKÖZMŰ ÁGAZATRA

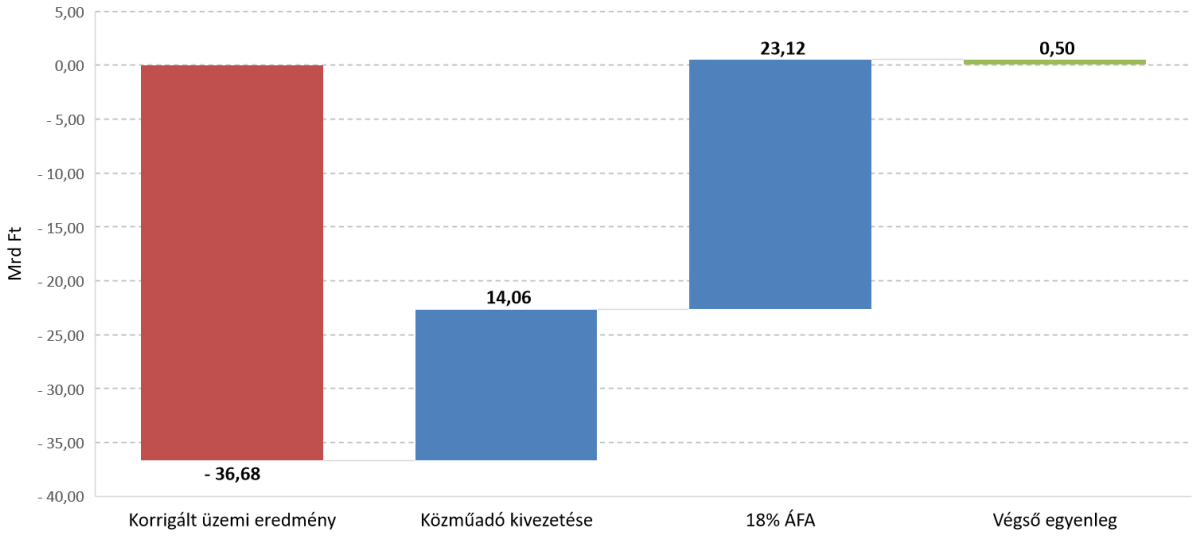

Forrás:MaVíz

Az áfakulcs csökkentése a víziközmű vállalatok eredményét az árbevételükkel arányosan javítaná. Emiatt a magasabb árbevételű, nagyvárosokat ellátó legnagyobb szolgáltatók bevételei jelentősen növekednének, míg a rurális térségek szolgáltatói csak egy enyhébb bevétel növekedéssel számolhatnának.

Ezen javaslatban foglalt intézkedések bevezetése biztosíthatja az üzemeltetés színvonalának megtartását, a legszükségesebb rekonstrukciók elvégzését és az égető szakemberhiány enyhítését.

21. ÁBRA A VÍZIKÖZMŰ-SZOLGÁLTATÓK ÜZEMI EREDMÉNYÉNEK VÁLTOZÁSA A KÖZMŰADÓ KIVEZETÉSE ÉS AZ ÁFAKULCS CSÖKKENTÉSE ÁLTAL

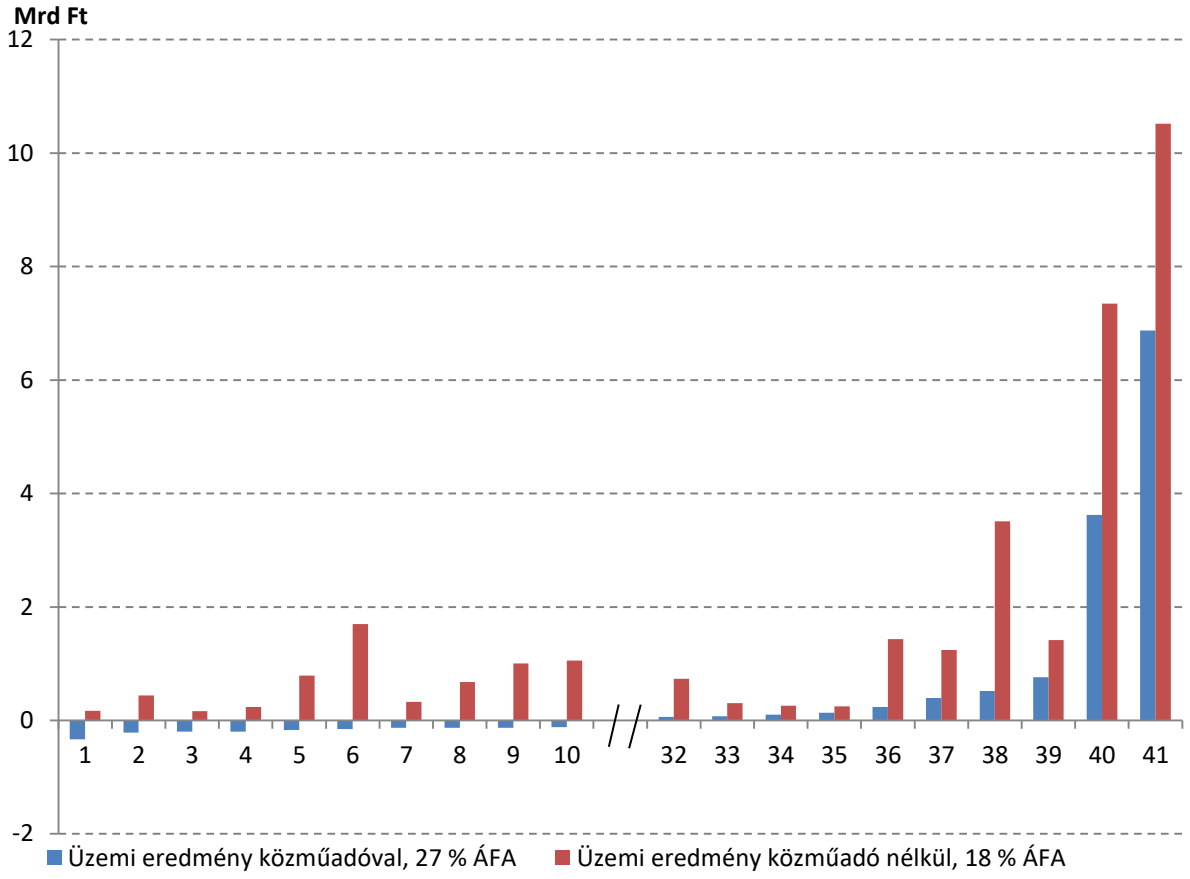

Forrás: MaViz, Századvég-számítás

6 Mellékletek

6.1 Kritikus havária helyzetek

Az elmúlt években több kritikus meghibásodás történt az országban. Ezekről a sajtó és a média részben be is számolt, de szakmán belül ismert szinte mindegyik, mert a javítási és megelőzési tapasztalok megosztása kulcskérdéssé vált az ágazaton belül.

Példaszerűen összegyűjtöttünk néhányat, ahol egy településrész ellátása veszélyével, városközpont közlekedésének megbénulásával, vagy vasúti pálya sérülésével is járt a víziközmű rendszer meghibásodása.

Jellemző, hogy a hibaokok mindannyiszor a rendszerek, vagy anyagok elöregedésére, a rekonstrukciók elmaradására vezethetők vissza. Ezt a tényt a szolgáltatók hibanyilvántartásai és az ezekre alapozott műszaki elemzései alátámasztják.

A következő oldalakon kiemelünk néhány esetet, a víziközmű-szolgáltatók által küldött további fényképek pedig itt érhetők el: https://goo.gl/qhFMpa

Összegyűjtöttünk további olyan meghibásodásokat is, amelyek sajtónyilvánosságot kaptak. Ezek itt tekinthetők meg: https://goo.gl/ta8Vbp

Azért a víz az úr: csőtörés a Margaréta játszótérnél	
Szolgáltató	Fővárosi Vízművek Zrt.
Helyszín	Budapest, XII. kerület
	Egy főnyomócső robbant szét Budapesten, a XII. kerületben egy játszótér mellett. A nagy mennyiségű és nagy nyomású víz elsodorta a köveket, megrongálta a burkolatot a Margaréta játszótér körül. A károk elhárítása és helyreállítása hetekig, vagy akár hónapokig is eltarthat

Szennyvíz vezeték csőtörése Békéscsabán	
Szolgáltató	Alföldvíz Zrt.
Helyszín	Békéscsaba
Leírás	Az Alföldvíz Zrt. munkatársaihoz bejelentés érkezett, hogy megsüllyedt az út, a mellette lévő közvilágítási oszlop megdőlt és eltört egy keresztbe futó távhő-vezeték is. A feltáráskor az derült ki, hogy egy 300-as azbeszt cement vezeték aknába csatlakozásánál az akna a korrózió miatt tönkrement, ott elfolyt a szennyvíz, ami alámosta a területet és a kiüregelődés szakadt be. Ez a leszakadás törte el a vezetéket is.

Egy körforgalom teljes megsemmisülése	
Szolgáltató	Érd és Térsége Víziközmű Kft.
Helyszín	Törökbálint
Leírás	Törökbálinton a Szabadházi-hegyi körforgalom egyik napról a másikra teljesen megsemmisült, 24 óráig nem volt szolgáltatás. A helyreállítás költsége meghaladta a 3 millió forintot

Csőtörés egy 50 éves főnyomó-vezetéken	
Szolgáltató	KAVÍZ Kft.
Helyszín	Kaposvár
Leírás	Kaposváron a város központjában a „Sétáló utca” végén tört el az akkor mintegy 50 éves NA300 főnyomóvezeték. Az elfolyt víz és a felbontott közterület miatt a kár és a forgalomtorlódás jelentős volt. A hibaelhárítás miatt 17 órán keresztül volt fennakadás a szolgáltatásban, ez idő alatt mintegy 500 felhasználó részére kellett tartálykocsis vízellátást biztosítani. A helyreállítási költség meghaladta az 1 millió Ft-ot.

Megsüllyedt vasúti pálya a Kalocsa-Foktő vasútvonalon	
Szolgáltató	Kiskunsági Víziközmű-Szolgáltató Kft.
Helyszín	Kalocsa-Foktő vasútvonal
Leírás	Kalocsa-Foktő vasútvonal alatt beszakadt a 200-as vascső csatorna és megsüllyedt a vasúti pálya, alkalmatlanná téve azt vasúti közlekedésre. Teljes vágányzárat kellett elrendelni a helyreállítás idejére, ami 1 hónapot vett igénybe, és 30 millió Ft-ba került.

500-as SENTAB töltővezeték sorozatos törése	
Szolgáltató	MEZŐFÖLDVÍZ Kft.
Helyszín	Paks
Leírás	2017 szeptemberében egy fél évszázada épült vasbeton csővezetéken egymást követően 3 súlyos meghibásodás történt. A javítás 10 napig tartott, részleges vízhiányt okozva a településen. Az NA500 SENTAB nyomócső biztosítja a Paks városi vízellátó rendszer magastározójának feltöltését. A töltővezeték sorozatos meghibásodása miatt a város ivóvíz ellátásának érdekében a vezeték kritikus szakaszának azonnali felújítása vált szükségessé. A közvetlen kárérték meghaladta a 20 millió Ft-ot.
Sajtó, média	http://www.mezofoldviz.hu/hirek/index.php?smid=4kVYvXfBFt4omeEt0dhcHw https://youtu.be/mOjkHUDMYWI

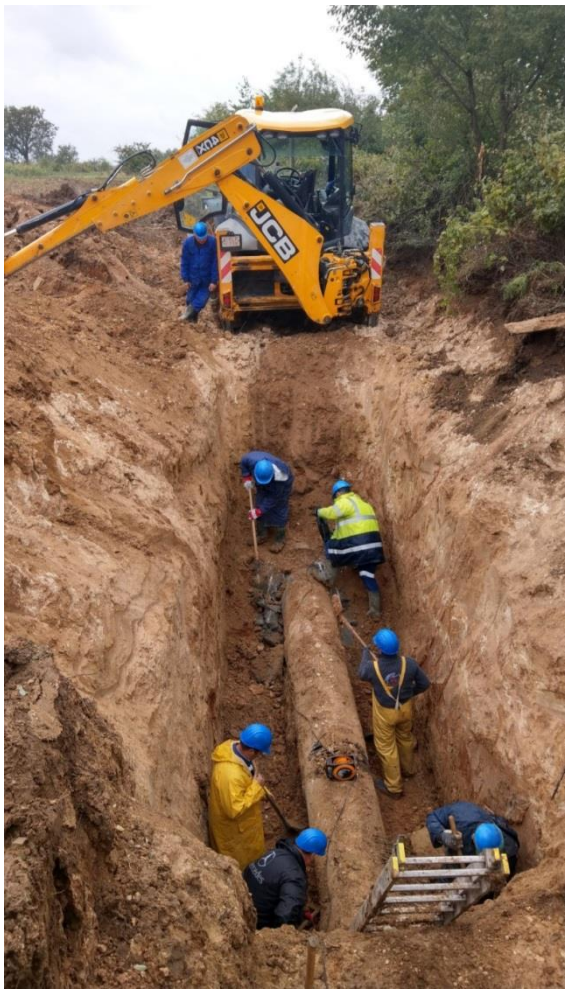

Sorozatos meghibásodások egy elavult soproni vízvezetéken	
Szolgáltató	Soproni Vízmű Zrt.
Helyszín	Sopron
Leírás	Mindkét fotó Sopronban, a Pozsonyi úton készült arról az NA 500-as acél anyagú távvezetékről, mely a város vízigényének kb. 90 százalékát továbbítja a vízbázisról a város felé. A javítások idejére a vezeték a vízigényektől függően max. 6-8 órára zárható ki anélkül, hogy a víztároló medencék leürülnének és vízhiány alakuljon ki a városban. A fotókon látható, hogy a vezetéken sorozatos meghibásodások fordulnak elő. Rekonstrukciója halaszthatatlan.

Szeged – Algyő távvezeték meghibásodása	
Szolgáltató	Szegedi Vízmű Zrt.
Helyszín	Szeged és Algyő között
Leírás	A meghibásodás az Algyő fölött elhelyezkedő legnagyobb kapacitású vízműtelepről kiinduló DN 1000- es SENTAB vasbeton vezetéken következett be. A vezeték napi átlagos vízszállítása ~ 10 000 m^3 víz, melyen Algyő Nagyközséget (szinte teljes mértékben) és Szegedet látja el (Szeged vízigényének megközelítőleg 1/3-a). A vezeték kizárása és javítása rendkívül nagy földmunkával és anyagi ráfordítással (egyedi javító idomok) járt, valamint a javítás és helyreállítás utáni vízvezeték tisztítás is mintegy 15 000 - 20 000 m^3 vizet vett igénybe. Amíg a távvezeték nem volt üzemben, addig a változatlan vízigényeket a többi vízműtelep fokozott üzemeltetésével kellett biztosítani. A vezeték kizárásakor és újra üzembe helyezésekor az áramlási viszonyok jelentősen megváltoztak, ami Algyőn és Szeged bizonyos városrészeiben átmeneti vízminőségi problémát okozott.

6.2 A közműadó csökkentéséhez kapcsolódó jogszabály-módosító tervezet

A közművezetékek adójáról szóló 2012. évi CLXVIII. törvény módosító javaslata:

1. variáció:

Javasoljuk a törvény 4. § (1) bekezdésének módosítását, valamint a (3) bekezdés hatályon kívül helyezését az alábbiak szerint:

4. Az adó alanya

4. § (1) Az adó alanya **[- a (3) bekezdésben meghatározott kivétellel -]** az, aki a naptári év első napján a közművezeték tulajdonosa.

(2) Több tulajdonos esetén a tulajdonosok tulajdoni hányaduk arányában adóalanyok.

[(3) Az állam vagy a helyi önkormányzat tulajdonában álló közművezeték esetén az adó alanya az, aki a naptári év első napján a közművezeték üzemeltetője.]

7. § Mentes az adó alól az állam és a helyi önkormányzat.

2. variáció:

Javasoljuk, hogy a törvényben egy új 11/A.§ kerüljön beillesztésre az alábbiak szerint:

7. Adómentesség, adókedvezmény

7. § Mentes az adó alól az állam és a helyi önkormányzat.

11/A. § Mentes az adó alól a víziközmű-szolgáltatásról szóló 2011. évi CCIX. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 58/2013. (II. 27.) Korm. rendeletben meghatározott víziközmű-hálózat.

Indokolás (mindkét variációhoz):

Hatósági áras szolgáltatások esetében a közművezetékek után fizetendő adót az árszabályozás logikája szerint szükséges a hatósági árakba beépíteni. Ezt a villamos- és földgázhálózatok esetében az Európai Unió által 2015. február 26-án indított kötelezettségszegési eljárása is kimondja. Tekintettel arra, hogy a rezsicsökkentés vívmányainak megőrzése közpolitikai cél, így a víz- és csatornadíjak növelése elfogadhatatlan, továbbá a víziközmű ágazat alulfinanszírozottsága miatt az árba további költségelemek beépítése nem lehetséges; ezért indokolt a víziközmű ágazat mentesítése a közművezetékek adója alól.

A víziközmű-szolgáltatók gazdálkodására a közműadó jelentős hatással van. A közműadó – amellett, hogy nem képezi részét az elismert tarifának – aránytalanul sújtja a kiterjedt hálózattal rendelkező, jellemzően alacsony jövedelmi szintű felhasználói kört kiszolgáló vidéki szolgáltatókat. A csökkenő vízfelhasználású víziközmű szektorban – és különösen a vidéki szolgáltatóknál, ahol akár 10-szeres költséget okoz a közműadó, más nagyvárosi jellegű szolgáltatási területekhez viszonyítva – akadályozzák a fenntartható gazdálkodást.

Az adó ráadásul kétszeresen terheli a víziközmű-szolgáltatókat, hiszen az ivóvíz-, illetve a szennyvízvezetékek után külön-külön meg kell fizetni azt.

A közművezeték adó 2013. januári bevezetése során – a költségvetési egyensúly megteremtésén túl – fontos szempont volt, hogy a külföldi tulajdonú energia és távközlési szolgáltatók extraprofitja ne kerüljön ki az országból. Indokolt annak kiemelése, hogy a víziközmű-rendszerek nemzeti (állami vagy önkormányzati) tulajdonban vannak. Az ágazatban jelenleg nem teremtődik meg a fenntartható működés biztosításához szükséges eszközök pótlásának értéke. E tényezőkből következően az ágazat mentesítése a közművezeték adó alól nem fogja eredményezni a jövedelmek Magyarországból történő kiszivárgását, ezzel szemben csökkenhet az állami támogatás igénye, illetve fedezet teremtődik a hosszú távú működés biztosításához.

6.3 Ivóvíz-szolgáltatói térkép – 2018. 01. 01

6.4 Csatorna-szolgáltatói térkép – 2018. 01. 01

6.5 *Mindenkit egyenlő eséllyel látunk el ivóvízzel?* c. MaVíz tanulmány részlete a megfizethetőségi határról

Még egy adalék a megfizethetőséghez.

A KSH adatai szerint az egy főre eső háztartási nettó bevételek szerencsére évről évre nőnek.
A háztartási víziközmű-szolgáltatásra (ivóvíz- és csatornaszolgáltatási díjak együtt) fordított kiadások az elmúlt években (2010-2016 között) gyakorlatilag stagnálnak. Évente átlagosan **24-27 ezer forintot** költünk erre. A háztartási nettó bevételek **2,2-2,8%-**a víz-és csatornadíj költség. (13. ábra)

Az Európai Uniós pályázatok bírálataiból tudjuk, hogy a **megfizethetőségi határ, legfeljebb a háztartási nettó bevételek 3-5%-ának víziközmű-szolgáltatásra fordítása**.
Ha ebből a küszöbszámból indulunk ki, akkor a KSH 2016-os adatainak figyelembe vételével, **a határ víziközmű-szolgáltatási díj 1 052 Ft/m^3 és 1 754 Ft/m^3** közé eshetne. (14. ábra)

A díjtámogatási rendszer következtében napjainkban a legmagasabb bruttó (fizetendő) lakossági díj **1.273 Ft/m^3**. Mivel díjtámogatásban a felhasználóknak csak igen csekély, néhány százalékos aránya részesül, és a lakosság nagy része **600-800 Ft/m^3** díjat fizet, ezért kijelenthető, hogy a megfizethetőségi kritérium érvényesül.

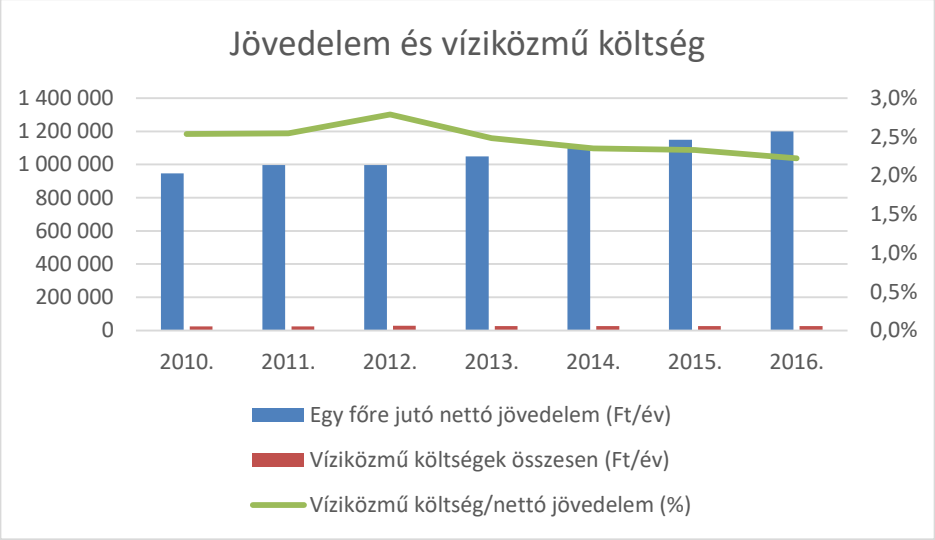

13. ábra: Nettó jövedelmek és víziközmű költségek alakulása (KSH adat)

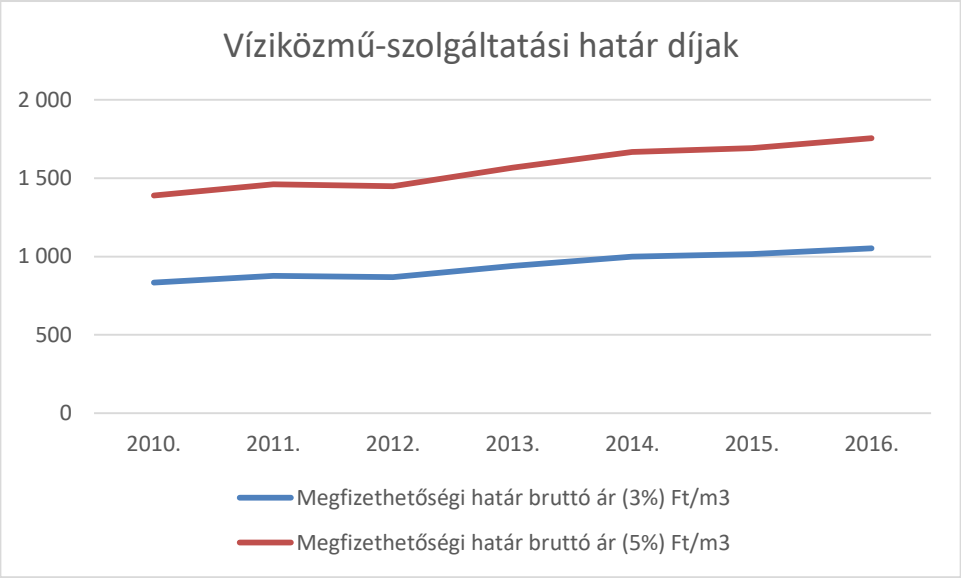

14. ábra: Víziközmű-szolgáltatási határ díjak (KSH adat felhasználásával)

© Századvég Gazdaságkutató Zrt.